

НУБІП України

I. РЕЄСТРАЦІЙНА ФОРМА

№	Назва поля	Вміст поля
1.	Назва роботи	Магістерська робота
2.	УДК	336.227
3.	Автор (ПІБ)	Кошоруба Олена Миколаївна
4.	Дата захисту (рік, місяць, день)	
5.	Факультет (ННІ)	Економічний
6.	Кафедра (шифр, назва)	11.07 Кафедра фінансів
7.	Спеціальність	Фінанси банківська справа та страхування
8.	Спеціалізація	
9.	Програма підготовки	Фінанси банківська справа та страхування
10.	Форма навчання	Очна
11.	Магістерська програма	Фінанси банківська справа та страхування
12.	Тема випускної магістерської роботи	Роль та значення офшорних компаній в системі міжнародного оподаткування
13.	Керівник (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання)	Давиденко Н.М., д.е.н., професор
14.	Консультант	
15.	Ключові слова (до 10 слів)	Офшорні юрисдикції, оподаткування, деофширізація, податкове законодавство
16.	Анотація (до 300 символів)	В першому розділі розглядаються теоретичні підходи засади дослідження офшорних зон як фінансових центрів, розглянуто правові режими офшорних юрисдикцій та їх роль у міжнародному оподаткуванні. У другому розділі проаналізований сучасний стан офшорного бізнесу, основні проблематики та міри деофшоризації. У третьому розділі розглянуто основні напрямки протидії наслідкам офшорної діяльності.

Науковий керівник:
д.е.н., професор

Давиденко Н.М.

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

П.07 - МР. 1739 «С» 2020.11.12. 001. ПЗ

КОЩОРУБА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

2021 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

УДК 336.227

ПОГОДЖЕННЯ ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Декан економічного факультету Завідувач кафедри фінансів

_____ (підпис)

Діброва А.Д

_____ (підпис)

Давиденко Н.М.

«__» _____ 2021 р. «__» _____ 00 2021 р.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему «Роль та значення офшорних компаній в системі міжнародного оподаткування»

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
(код і назва)
Освітня програма Фінанси банківська справа та страхування
(назва)

Орієнтація освітньої програми
(освітньо-професійна (або) освітньо-наукова)

освітньо-професійна

Гарант освітньої програми
д.е.н., професор

_____ (підпис)

Худолій Я. М.

(ПІБ)

Керівник магістерської роботи
к.е.н., професор

_____ (підпис)

Давиденко Н.М.

(ПІБ)

Виконав

_____ (підпис)

Коцюрuba О. М.

(ПІБ студента)

Київ – 2021

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Фінансів

д.е.н., проф. Давиденко Н.М.
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПШБ)

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

Конюруба Олена Миколаївна

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

(код і назва)

Освітня програма Фінанси банківська справа та страхування

(назва)

Магістерська програма _____

(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Тема магістерської роботи «Роль та значення офшорних компаній в системі міжнародного оподаткування»

Затверджена наказом ректора НУБіП України №1739 «С» від 12.11.2020 р.

Термін подання завершеної роботи на кафедру 2021.11.10

(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської роботи: щорічні звіти міжнародних організацій (Міжнародного валютного фонду (МВФ), Міжнародної групи з протидії відмиванню брудних грошей (ФАТФ), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)), статистичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, Державної служби фінансового моніторингу України.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні засади дослідження офшорних зон як фінансових центрів у системі міжнародного бізнесу.
2. Особливості офшорного бізнесу та його розвиток у системі міжнародної діяльності.
3. Основні напрямки протидії негативним наслідкам діяльності офшорних юрисдикцій.

Перелік графічного матеріалу (за потреби) _____

НУБІП України

Дата видачі завдання « 25 » 10 2020 р.

Керівник магістерської
роботи

(підпис)

Давиденко Н. М.
(прізвище та ініціали)

НУБІП України

Завдання прийняв до
виконання

(підпис)

Коцюрба О. М.
(прізвище та ініціали студента)

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ЗМІСТ

ВСТУП 7

РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади дослідження офшорних зон як фінансових центрів у системі міжнародного бізнесу 9

1.1. Економічна суть офшорів та їх класифікація 9

1.2. Правові режими функціонування офшорних зон 19

1.3. Роль та значення офшорних компаній в системі міжнародного оподаткування 24

РОЗДІЛ 2. Особливості офшорного бізнесу та його розвиток у системі міжнародної діяльності 30

2.1. Сучасна стан розвитку офшорного бізнесу у світі 30

2.2. Проблеми функціонування офшорного бізнесу та діяльність міжнародних організацій щодо регулювання та контролю за рухом капіталу 41

2.3. Офшоризація економіки в конструкції економічної безпеки України 49

РОЗДІЛ 3. Основні напрямки протидії негативним наслідкам діяльності офшорних юрисдикцій. 54

3.1. Основні напрямки міжнародних організацій щодо протидії негативним наслідкам діяльності офшорних юрисдикцій на період 2021-2023 роки 54

3.2. Оптимальні альтернативи «класичним» офшорам для ведення міжнародного бізнесу 59

3.3. Напрямки протидії негативним наслідкам діяльності офшорних юрисдикцій в Україні 64

ВИСНОВКИ 72

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 74

НУБІП України

НУБІП України

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Офшорна фінансова діяльність посідає значне місце у світовій фінансовій системі. Значний обсяг фінансових операцій проходить через офшорні юрисдикції та вагомий розмір капіталу осідає в них.

Вже протягом багатьох років міжнародні спільноти намагаються стримати і контролювати офшорну діяльність задля збереження податкових надходжень всередині національних економік.

Актуальність вибраної теми полягає в тому, що офшорні компанії набрали значної ролі в формуванні міжнародних фінансових потоків, оскільки основною особливістю офшорних компаній являється низька ставка податку на прибуток або повністю відсутнє оподаткування результатів діяльності. Незважаючи на досить широку популярність даного явища, залишились певні проблеми регулювання діяльності офшорних компаній на міжнародному рівні.

Офшорні зони і компанії вагомо впливають на перерозподіл фінансових ресурсів, яке пов'язане з рухом капіталів, що надає можливість опосередковано впливати на економіку окремих країн і на світову економіку в цілому.

Метою дослідження є аналіз впливу офширизації економік на рівень міжнародного оподаткування.

У відповідності до визначеної мети були поставлені та вирішені такі завдання:

- узагальнити теоретичних засад дослідження офшорів як фінансових центрів;
- визначити роль та вплив офшорних компаній на системи міжнародного оподаткування;
- проаналізувати сучасний стан офширизації національних економік;
- виявити основи проблематики функціонування офшорних юрисдикцій;
- визначити основні напрямки міжнародних організацій щодо протидії негативним наслідкам діяльності офшорних юрисдикцій;

надати рекомендації щодо альтернатив офшорам для ведення міжнародного бізнесу без вагомого впливу на систему міжнародного оподаткування.

Об'єктом дипломного дослідження є механізм впливу діяльності офшорних компаній на міжнародне оподаткування.

Предметом дипломного дослідження є теоретичні та практичні аспекти впливу діяльності офшорних компаній на міжнародне оподаткування.

Методи дослідження складають прийняті у вітчизняній науці способи і форми наукового пізнання. Під час дослідження були використані науково-пізнавальні інструменти і загальнонаукові методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, абстрагування, тощо).

Інформаційною базою дослідження послуговували наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, що присвячені проблематики впливу офшорної діяльності на стан міжнародного оподаткування, щорічні звіти міжнародних організацій (Міжнародного валютного фонду (МВФ), Міжнародної групи з протидії відмиванню бручних грошей (ФАТФ), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)), статистичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, Державної служби фінансового моніторингу України.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади дослідження офшорних зон як фінансових центрів у системі міжнародного бізнесу.

1.1. Економічна суть офшорів та їх класифікація.

З посиленням таких процесів як інтеграції, лібералізації та підвищення ступеня відкритості національних економік, світ поступово перетворюється у складну ієрархічну систему, яка постійно змінюється від національного напрямку до глобального. Елементи цієї ієрархічної системи формують взаємопов'язаний комплекс світової економіки, невід'ємною складовою якого є офшорні зони. Тим самим вони посіли важливе місце у процесі трансформації капіталу і залучення інвестицій.

Мета і причина функціонування офшорних зон, в основному, зводиться до оптимізації податкових зобов'язань як у країні постійного місцезнаходження підприємства, так і в країні здійснення будь-якого виду діяльності. Ця мета досягається за рахунок виведення всіх або частини доходів з-під податкової юрисдикції країн з високим рівнем оподаткування.

Як наслідок, офшори являються логічним наслідком розвитку вільних економічних зон. Через офшорні зони, що витікає з вищезазначеного, проходить, умовно кажучи, половина фінансових транзакцій.

Відповідно до Міжнародної конвенції зі спрощення та гармонізації митних процедур, що відбулася 18 травня 1973 року в Кіото, визначення вільної економічної зони трактується: «це частина території країни, на якій товари розглядаються як об'єкти, що знаходяться за межами митної території, і не підлягають звичайному митному контролю та оподаткуванню [1, с.305]».

Отже, слід визначити економічну сутність значення «офшор».

Сам термін «офшор» походить від англійського вираження «off shore», яке дослівно перекладається як «поза берегом». Відповідно до визначень, що використовується у сучасній економічній літературі, офшори – це спеціальні види вільних економічних зон. Основна характеристика даних зон полягає у пільговому режимі оподаткування саме для нерезидентів, мінімальних

резервних вимогах (або їх повною відсутністю), високому рівні комерційної таємниці та в обмеженнях щодо конвертованості валюти [1, с.310].

Окрім цього, офшорними зонами являються фінансові центри, території або зони, перед якими стоїть головне завдання, яке полягає у створенні для підприємців сприятливого фіскального, фінансового та валютного режимів, збереження на високому рівні комерційної та банківської секретності, а також лояльність державного регулювання [2, с.3].

Відповідно, під офшорною діяльністю слід розуміти таку діяльність комерційної компанії, яка здійснюється поза юрисдикцією якої-небудь держави.

На рис. 1.1 розглянемо основні ознаки офшорних юрисдикцій.

Рис. 1.1. Основні ознаки офшорних юрисдикцій [3, с. 2].

Окрім вищезазначеного, МВФ (далі по текету – Міжнародний валютний фонд) виділяє певні характеристики офшорних центрів. А саме:

НУВІП УКРАЇНИ

– це юрисдикція, яка нараховує відносно велику кількість фінансових інститутів, спеціалізація яких – обслуговування ділових зв'язків у нерезидентів;

– певна фінансова система, яка має зовнішні активи і зобов'язання, що не порівнюються з внутрішніми;

НУВІП УКРАЇНИ

– центри, що забезпечують певні послуги (нульовий або низький рівень оподаткування, м'яке фінансове регулювання; високий рівень секретності та банківську анонімність) [4, с. 59].

НУВІП УКРАЇНИ

Цікавий факт, що FATF замість терміну «офшор» використовують поняття країн і територій, які між собою не співпрацюють, з цього випливає, що сприятливий режим офшорних фінансових центрів (нерезидентів) не створює повний і, тим паче надійний захист для ідентифікування і боротьби з легалізації доходів, отриманих під час кримінальної діяльності.

НУВІП УКРАЇНИ

Виділимо і поняття «офшорних компаній». Цього можна інтерпретувати як підприємницьку компанію або фірму, яка реєструється на особливих територіях, тобто на офшорних. У свою чергу офшорна територія (офшорна зона) являється відокремленим територіально районом, регіоном, островом, півостровом або областю. В даній території не діють певні норми та правила самої країни юрисдикції, а саме тої країни, на території якої створено офшорну територію.

НУВІП УКРАЇНИ

«Офшорна компанія» характеризується особливим організаційно-юридичним статусом. Даний статус зазвичай пов'язаний з вимогою проведення ділових операцій за межами юрисдикцій, де певна офшорна компанія офіційно зареєстрована [5, с. 7].

НУВІП УКРАЇНИ

Тобто, офшорну компанію слід розглядати як спосіб ведення бізнесу. Основні характеристики ведення даного бізнесу полягають у спеціальній економіці щодо податкових видатків.

НУВІП УКРАЇНИ

Важливо розуміти, що відкрити офшор можуть не тільки власники великих бізнесів, а й простий фрилансер. При цьому використовуються

різноманітні схеми щодо податкових вищат. Вся широта географії офшорних територій надають можливості щодо ефективності введення бізнесу. Взагалі, для реєстрації та/або переоформлення компаній в офшорних зонах можна вибрати будь-яку частину світу. Лише слід дослідити різноманітні особливості даних юрисдикцій [6].

Формування сучасного стану мережі офшорних територій та фінансових центрів пов'язане зі значною мобільністю фінансових активів. Також вагомою причиною став той факт, що зростання фінансового ринку набагато перевищує темпи росту реальної економіки. А метою виникнення даних територій являється неузгодженість держав щодо бажанням повного контролю фінансової ситуації на своїй території та позицією громадян не буди підконтрольним і, тим паче розділяти свій прибуток з державою у вигляді податків [2, с. 8].

Дослідивши економічну суть «офшорів», основні ознаки та передумови виникнення даного економічного явища, слід розглянути класифікацію.

Однією з ознак класифікації слід визначити як міжнародний правовий статус. Тоді офшорні території можна поділити на:

- незалежні держави (наприклад Кіпр, Панама, Багамські острови);
- асоційовані держави з іншими, більш великими державами (наприклад Ліхтенштейн зі Швейцарією, Монако з Францією);
- суб'єкти федеративних держав (а саме кантони Цуг, штати Вайомінг);
- окремі регіони, області, території в складі певної держави, які мають широкі права щодо місцевого самоврядування (такими територіями є Антильські острови, Гвіана, Кайкос, ін.) [7].

Але статут юрисдикції може змінюватись.

Також офшорні території поділяють на дві основні групи: з повною та податковою офшоризацією.

Податкова офшорна зона характеризується зниженням ставок оподаткування, проте компанії не звільняється від ведення бухгалтерського обліку та форсування і подачі звітності. Такими зонами являються Федерація Сент Кітс, Домініка, Беліз, Кіпр, ін..

Повна офшоризація полягає у звільненні від подачі і введення звітностей. Щодо податків, то на таких територіях зазвичай низькі ставки податків або незначна фіксована сума.

Можна виділити стовідсоткові офшорні зони (або вони ще класифікуються як класичні). Їх ще називають «податкові укриття» (англ. - tax haven) та «податкові гавані». Зазвичай, це невеликі держави та острови з низьким рівнем розвитку економіки, проте з вочевидь високим рівнем політичної стабільності. Це повні офшорні юрисдикції, основною вимогою яких є сплата щорічного фіксованого збору. До таких зон належать Багамські острови, Панама, острів Джерсі тощо. [8, с.2].

Наступним видом являються країни з пільговим режимом оподаткування. Даний режим стосується лиш деяких видів діяльності, які визначає сама країна. В таких країнах функціонують і звичайні підприємства і, щоб довести непридатність до офшорів, вони проходять процедури аудиту та здачі звітності [9]. Державний контроль жорсткіший, постійно оновлюється реєстр акціонерів, учасників і власників підприємств. Але престиж і довіра до компанії вище. Така характеристика притаманна Кіпру, Швейцарії, ін..

Третім видом виділимо адміністративно-територіальні утворення. Тобто на певних регіонах, а особливо штатах діє офшорний режим. Зазвичай даний вид юрисдикції створюється в країнах з федеральним устроєм (наприклад в США, Канаді, Великій Британії, ін.).

Важливою характеристикою офшорних територій являється наявність договорів між державами щодо подвійного оподаткування. З цього випливає, що існують юрисдикції з уникненням подвійного оподаткування та без цього уникнення. Якщо компанія ставить перед собою мету щодо

оптимізації оподаткування дивідендів, роялті або процентів (сплата відбувається між учасниками країн, які являються учасниками даної угоди), тоді даний вид офшорів стає переважним [10, с.4]. Якщо ми говоримо про мінімізацію та ухилення від податків, то підприємці вибирають юрисдикцій, які не мають таких угод щодо уникнення подвійного оподаткування.

Узагальнену класифікацію офшорних зон зображено на ілюстрації 1.2.

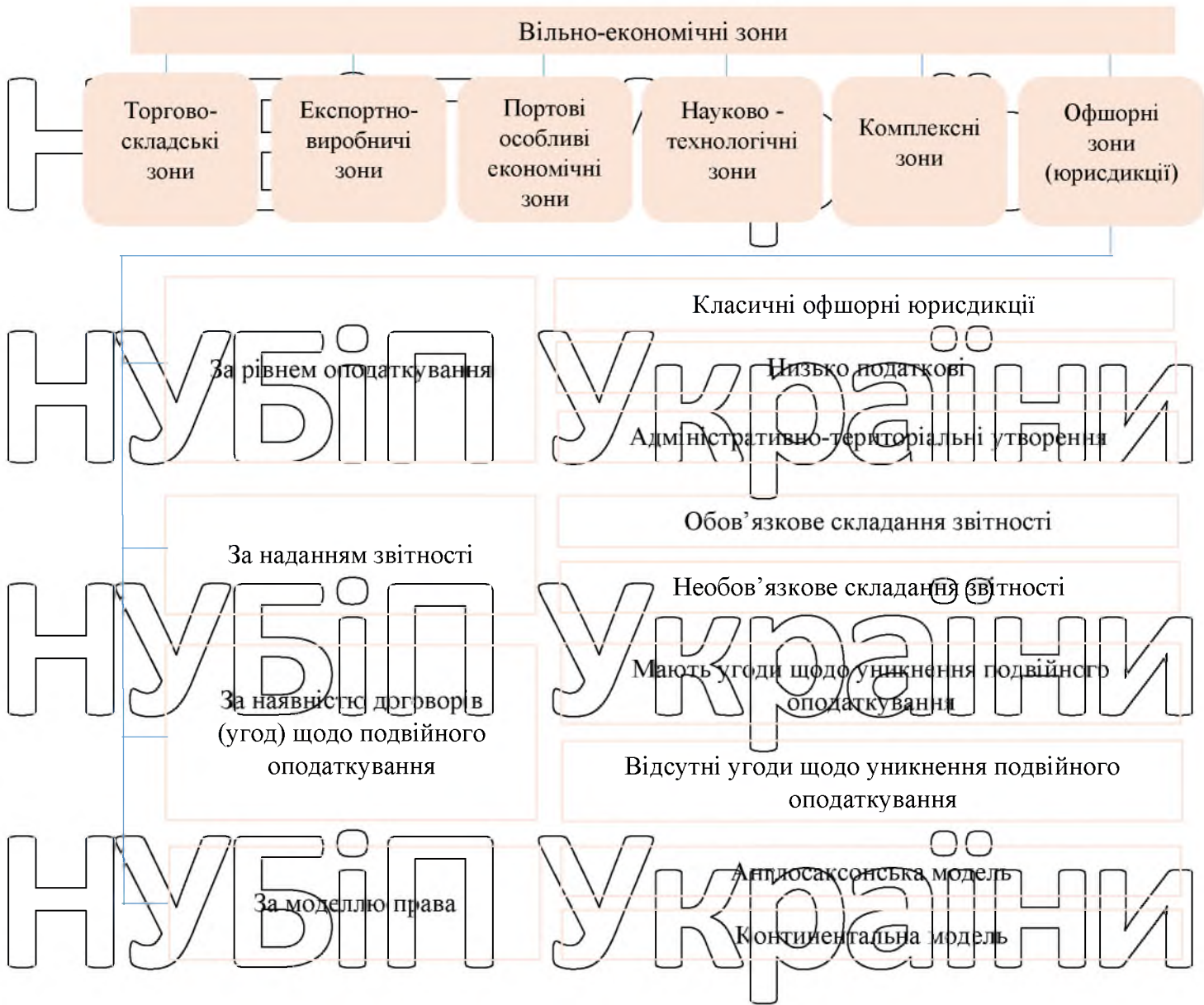

Рис. 1.2. Класифікаційні ознаки офшорних зон [7, 8, 9, 10]

На рис. 12, офшорні юрисдикції класифікуються ще за ознакою моделі права. Отже, англосаксонська модель характеризується протистояння місцевого самоврядування до органів державного управління [11, с. 4]. Тобто, дана модель управління виступає граничною формою децентралізації державної влади.

Континентальна модель зворотня. Тобто, більш централізоване управління. Характеризується підпорядкованістю органів місцевого самоврядування різних рівнів [12].

Окрім вищезазначеної класифікації, можна виокремити типи офшорних компаній за організаційним типом та залежно від організаційно-правових форм.

Виділяють наступні організаційні типи/офшорних компаній:

- Limited Liability Company (Society a Responsibility Limite) – компанія з обмеженою відповідальністю. Основною особливістю є той факт,

що прибуток розподіляється пропорційно власникам або партнерам;

- Limited Duration Company – ті компанії, що мають обмежений строк існування;

- Limited partnership – командитне товариство (змішане), відповідальність за борги несуть окремі особи, а не все учасники;

- Sociedad Anonimav – акціонерне товариство.

Розглядаючи офшорні компанії в залежності від організаційно-правової форми, то слід розділити їх на:

- компанії відкритого типу, тобто акціонерних товариств, при такому типі кількість власників і акціонерів може бути необмежена кількість;

- компанії закритого типу, а саме товариство з обмеженою відповідальністю;

- та компанії з необмеженою відповідальністю [13].

Крім того, не можна обійти і офшорні фінансові центри, які здійснюють депозитні операції та займаються наданням позик. Розглянемо три типи офшорних фінансових (банківських) центрів в таблиці 1.1.

Форум фінансової стабільності розвинених країн, який буде створений колишнім президентом Бундесбанку [14], визначив рейтинг офшорних зон та територій за рівнем їх надійності:

- перша група – Сінгапур, Швейцарія, Дублін, Мен, Джерсі;
- друга група – Монако, Мальта, Гібралтар, Барбадос, Бермуди;
- до третьої групи за надійністю віднесено Кіпр, Ліван, Ангілья, Панама, острів Кука, США, Багамські острови [15, с.8-10].

Таблиця 1.1.

Типи офшорних банківських (фінансових) центрів [2, с. 8]

Тип	Характеристика
1й	Центри, що керуються нью-йоркською моделлю – на таких ринках устанавлюються окремі спеціальні рахунки, що вільні від обмежень (наприклад, відсутні резервні вимоги).
2й	Лондонська модель. Фінансові угоди, незалежно від того учасники ринку резиденти чи ні, вільні від обмежень. На ринках такої моделі наявне корпоративне оподаткування і можливе оподаткування ділових цінних паперів.
3й	Офшорні ринки, на яких відсутнє оподаткування, але наявні реєстраційні внески та плата за ліцензії.

Розглянемо особливості офшорних зон, принципи введення бізнесу за вищезазначеними ознаками в табл. 1.2.

Таблиця 1.2.

Особливості офшорних зон [16, pp. 22-32.]

Група	Характеристика
Перша група Британські Віргінські острови, Панама, ін.	В даній групі представляється можливість зменшити податкове навантаження та зменшити збори при валютних операціях і операціях на фондовому ринку. Щодо створення і реєстрації компанії в таких офшорних зонах, то слід відмітити мінімальну вартість для створення і підтримання компанії. Також компанію відкрити можна за два тижня. Через високий рівень анонімності,

Друга група – Гюбралтар, Бермуди, ін.	Довіра до таких компаній дуже низька. Дана група характерна більш високим рівнем діяльності. В першу чергу, через те, що потрібно реєструвати відомості про компанії підприємців в незалежності чи потрібно вводити звітність чи ні. В таких офшорних зонах наявна достовірна інформація про керівництво.
Третя група – Кіпр, США, ін.	Деякі країни даної групи надають можливість не платити федеральні податки, якщо діяльність не пов'язана з операціями цієї країни. Присутня така схема, коли, наприклад, офіс відкривається в Англії, а філія, через яку ведеться діяльність, – на Кіпрі. Тому що на Кіпрі відсутнє двостороннє оподаткування компаній.

Слід зазначити, що створення офшорних зон мають свої цілі (рис.1.3.). Їх розподіляють на економічні, соціальні та науково-технічні.

Економічні цілі

- залучення іноземних інвестицій;
- зростання валютних надходжень.

Соціальні цілі

- прискорення розвитку територій
- підвищення зайнятості
- підвищення рівня доходу населення
- створення висококваліфікованої робочої сили

Науково-технічні цілі

- впровадження закордонних технологій (в першу чергу, інформаційних)
- покращення засобів зв'язку

Рис. 1.3. Цілі офшорних зон на територіях країн [47].

Офшорні зони є світовими центрами підвищеної концентрації капіталу. Окрім того, важливою функцією центрів офшорів є мінімізація витрат при

переміщенні капіталу. Більше того, немає необхідності надавати документацію про фінансові операції, легка процедура реєстрації фірм дозволяють швидко трансферувати кошти в будь-яку точку світу. Отже, офшори сприяють прискоренню світових фінансових потоків.

Отже, офшорними зонами являються фінансові центри, території або зони, перед якими стоїть головне завдання, яке полягає у створенні для підприємців сприятливого фіскального, фінансового та валютного режимів, збереження на високому рівні комерційної та банківської секретності, а також лояльність державного регулювання.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

1.2. Правові режими функціонування офшорних зон

Розвиток кожного виду, кожної офшорної юрисдикції має свою історію виникнення і зумовлює особливості законодавчої бази на конкретних територіях. Наприклад, на Маврикії законодавчою базою щодо ведення офшорного бізнесу являється Закон про компанії (від 1984р.), Закон про діяльність офшорних компаній Маврикія (MOBAA Act) (від 1992р.) та Закон про Компанії Міжнародного Бізнесу (IBC Act) (від 1994р.).

Для надання повного комплексу можливих офшорних послуг слід звернути увагу на трастове, страхове та банківське законодавство. Згідно з законами Лабуане (Offshore Banking Act 1990, Labuan Offshore Business Activity Tax Act 1990; Offshore Companies Act 1990; Labuan Offshore Trusts Act 1996; Offshore Limited Partnerships Act 1997; Labuan Offshore Securities Industry Act 1998) офшорні компанії не можуть займатися банківською, страховою, фондовою, лізинговою і факторинговою діяльністю без відповідної ліцензії. Окрім цього лабуанські офшорні компанії не мають права професійно управляти іншими підприємствами. А головною заборобою для лабуанських офшорних компаній є судноплавна діяльність [18].

Найліберальнішим законом про компанії у світі є General Corporation Law в американському штаті Делавер, які повністю скопіювали такі офшорні центри, як Ліберія і Панама. Основним даного закону являється те, що дохід компанії не обкладається податком, якщо штаб-квартира і діяльність компанії знаходиться поза межами штату. І, звісно, для таких компаній спрощена процедура реєстрації та певні вимоги до виду діяльності. Саме така ліберальна і корпоративна законодавча база зробила штат Делавар найпопулярнішим місцем реєстрації різноманітного бізнесу для підприємців всього світу [19].

Проте деякі юрисдикції не мають спеціальних податкових актів і законів, такі як прийняті в класичних офшорах. В той же час, в силу свого корпоративного і податкового законодавства вони можуть належить до

офшорних територій. Тоді сприятливими умовами для введення бізнесу є на окремих територіях (регіонах) в середині таких країн.

Наприклад, відповідно до швейцарського федерального законодавства кантони (входить у конфедерацію) не обмежують у правах повністю або частково виключати оподаткування прибутку з під корпоративного оподаткування, отриманого поза Швейцарії. Окрім цього швейцарським законодавством передбачено встановлення своїх податкових ставок на рівні федеральних податків (8% і 5% від доходу). Цікава закономірність, що на території кантоні Цуг, яка найменша по розмірам, діє найнижча відсоткова ставка податку щодо бізнесу за межами Швейцарії.

Для вищезазначених компаній найбільш популярним видом діяльності є купівля товарів та сировини в одній країні та перепродаж в іншій, а також отримання дивідендів та володіння акціями успішних зарубіжних компаній.

Говорячи про організаційно-правові форми, то при створенні офшорних компаній, які мають спеціальний податковий статус, найпопулярнішими є акціонерні товариства та корпорації (компанії).

Слід виділити і такий вид як партнерство, при цьому діяльність введеться за межами материнської компанії. Використовують при здійсненні трастових операцій, фінансово-інвестиційній діяльності. Також даний вид забезпечує захист наявних активів та допомагає введенню спільної діяльності юристів, лікарів, консультантів, тощо.

Для більшості офшорів є обов'язковим дотриманням певних умов введення бізнесу, а саме:

- у країні реєстрації компанія обов'язково повинна мати зареєстровану адресу (юридичну) та агента, агентом може бути юридична або фізична особа, обов'язками якого є фактичне перебування за юридичною адресою і підтримання зв'язку з органами державної влади;

- окремі види діяльності потребують ліцензування (адміністративна, юридична, банківська, страхова, аудиторська, трастова, тощо);

– щодо обмеженості відповідальності, то власники відповідають в межах своїх внесків до сплаченого статутного капіталу за зобов'язаннями компанії;

– можливість відкриття банківських рахунків в усьому світі;

– власники визначаються акціями, вони призначають директора, що, в свою чергу, здійснює поточну діяльність і приймає відповідні рішення;

– власниками можуть бути як юридичні так і фізичні особи [20].

Ще одною цікавою особливістю є той факт, що можна не вести відкритий реєстр акціонерів (не актуально на Самоа, Кіпрі, Швейцарії, Антигуа, Кайманових островах, Барбуда і деяких інших).

Проте на деяких територіях (Джерсі, Гернеї, тощо) наявні вимоги щодо надання докладної інформації про бенефіціара. Можливість збереження таємниці щодо кінцевого власника забезпечується майже на всіх видах офшорів.

Банки Кайманових, Багамських островів, БВО і Панам повністю відмовились від можливості відкриття банківських рахунку без особистої присутності клієнта та за дорученням третіх осіб. Важливим є факт доказу наявності діяльності. Тобто клієнт повинен надати докази того, що він являється бенефіціаром та інформації щодо виду діяльності бізнесу.

Важливим є зростання двосторонніх угод про уникнення подвійного оподаткування (далі - УУПО). Останніми роками концепція превалювання сутності над формою значною мірою закріпилась у УУПО [21]. Наприклад, острів Мен має УУПО з Великобританією, а Монако з Францією. Окрім повних УУПО, є обмежені (зазвичай стосуються судноплавної діяльності та авіаліній).

Так звані офшорні банки повинні отримувати ліцензії типу «А», «В» або «С». Найбільш авторитетні і великі міжнародні банки мають ліцензію типу «А». Дана ліцензія дає можливість здійснювати операції з резидентами і нерезидентами в будь-яких іноземних валютах.

Найбільш поширена ліцензія «В». Виділяють «необмежені» офшорні банки, які отримують цю ліцензію від приймаючої країни, що, в свою чергу, дозволяє займатися трастовими і банківськими операціями поза цієї приймаючою країною.

«Обмежені» банки з ліцензією типу «В» отримують майже таку ж, що і «необмежені», проте вони мають право вводити свою діяльність тільки з тими іноземними компаніями та особами, що вказані в даній ліцензії. Останній вид банків з ліцензією «В» - офшорні керовані банки (administered). Функціонують такі банки на базі головного банку з генеральною ліцензією за допомогою особливого договору між ними [22 с.60-65].

Ліцензії типу «С» мають доволі обширний ряд обмежень що виду іноземних валют і типів нерезидентів, з якими такий офшорний банк має право проводити операції.

Взагалі перевагами створення банків в офшорах являється:

- пільговий режим оподаткування доходів дає можливість акумулювати ресурси і, тим самим, розподіляти їх відповідно до цілей засновників;
- можливий доступ на міжнародній ринки щодо залучення коштів та їх розміщення, оминаючи обмеження національних законодавств;
- можливість «оминути» оподаткування щодо відсотків за депозитами;
- кредити, що надаються офшорним банкам, можна використовувати для оптимізації оподаткування;
- якщо діяльність здійснюється поза межами країни реєстрації, то відсутні валютні обмеження;
- економія власних коштів щодо створення та підтримання офшорного банку [23].

Особливу увагу слід приділити трастовим офшорам. Це досить популярний інструмент планування, який вважається ефективним механізмом захисту своїх активів. Траст являється собою інститутом англосаксонського

права, так як заснований на поділі права власності. Для регулювання конфліктів на даній основі використовують Гаазьку конвенцію (від 1985р.) [24].

Проте найголовнішим превентивним заходом щодо контролю за офшорними юрисдикціями стала розробка Міжнародним валютним фондом Програми обов'язкової перевірки стабільності фінансового сектора (Financial Sector Assessment Program, FSAP).

Окрім цього, Організація економічного співробітництва та розвитку разом з FATF, МВФ, ООН, ЄС та іншими вагомими міжнародними організаціями вже більш ніж 20 років досліджують діяльність офшорних центрів та надають рекомендації країнам щодо запровадження законодавчих важелів щодо боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму і розповсюдженням зброї масового знищення [25].

З плином часу, законодавчі акти оптимізуються відповідно до вимог світових тенденцій. Задля покращення фінансового оточення, відкритості економік та більшої прозорості компаній, виконуються рекомендації провідних міжнародних організацій.

Наприклад, Британські Віргінські острови ще в 2007 році ввели нове законодавства, згідно яким усі компанії утворені відповідно старому законодавству були перереєстровані відповідно до Акту про комерційні компанії і перейшли під його регулювання. Відповідно до цього Акту на даній території реєструються тільки комерційні компанії. Також було заборонено випускати акції на пред'явника.

Отже, як висновок, не дивлячись на різноманітність видів офшорних юрисдикцій, різноманітність законодавства країн, в яких існують офшорні території, на сьогоднішній день ці країни пристосовуються сучасним вимогам та діють відповідно рекомендацій міжнародних країн для більшої прозорості і для того, щоб не втратити певний об'єм своїх доходів та, в принципі, діяльності на ринках.

1.3. Роль та значення офшорних компаній в системі міжнародного оподаткування

Податкове планування представляє собою систему дій, планів і заходів, що спрямовуються на пошук законних шляхів оптимізації податкового навантаження. Також це дієвий інструмент, який може знизити тіньову економіку в державі.

Одним з найвідоміших механізмів оптимізації податків є використання територій з нижчим рівнем оподаткування – офшорів. Проте даний засіб може бути як легітимним інструментом оптимізації оподаткування, так і засобом ухилення від сплати податків.

Можна умовно поділити усі країни світу за рівнем податкового навантаження на юрисдикції з високими податками та з ліберальним оподаткуванням.

Не дивлячись на пільговий і символічний характер оподаткування, офшорні території істотно різняться за рівнем оподаткування і наданих пільг. Це стосується не лише певних видів діяльності або компаній, а й податку на доходи фізичних осіб. Розглянемо основні ставки податків найпопулярніших офшорних юрисдикцій в таблиці 1.3..

Саме в епоху агресивної податкової оптимізації на основі світових криз і набули високим попитом офшори. Тим самим доходи від офшорної діяльності не декларувалися і не оподатковувалися, тобто перебували нелегальними. Згідно досліджень Копенгагенського та Каліфорнійського університету в Берклі, у 2015 році на країни з низькими податковими ставками прийшло близько 40% прибутку міжнародних корпорацій [27]

НУБІП України

Таблиця 1.3

Умови оподаткування прибутку компаній і доходів фізичних осіб у деяких офшорних юрисдикціях [26]

Юрисдикції	Ставки податку на прибуток корпорацій			Ставки податку на доходи фізичних осіб	
	Резидентів, %	Нерезидентів, %	з особливим податковим статусом, %	Резидентів, %	Нерезидентів, %
Антигуа і Барбуда	40	40	-	-	-
Барбадос	25	25	1-2,5	35-60	35-60
Беліз	25	-	-	0-25	15
БВО	15	15	-	0-20	2-15
Гернси	0-10	0-30	-	20	-
Гонконг	17	17	-	15	15
Ліхтенштейн	8-15	-	-	0-18	-
Ірландія	10-25	5-10	5-10	20-42	20-42
Острів Мен	0-10	-	-	0-18	-
Сінгапур	20	15	-	0-20	-
Швейцарія	9-40	-	-	12-40	35

Міжнародні організації, а саме ОЕСР, Міжнародна група з протидії відмиванню грошей, ООН, МВФ, ЄС, визначають роль офшорної діяльності відповідно таким принципам:

- під час процедури перерозподілу офшорного капіталу відбувається його збільшення, що, в свою чергу, зумовлює зростання фінансових оборотів капіталу, тим самим відчувається занепокоєння світової спільноти з приводу його легальності і стабільності;
- це досить колосальна перерозподільна ланка світового руху капіталу, оскільки офшорний капітал істотно впливає на всі країни завдяки взаємодії між всіма фінансовими ринками цих країн; фінансові потоки, що йдуть від і між офшорами, підвищують ступінь оподаткування в розвинутих країнах, збільшуючи дохід транснаціональних корпорацій і, тим самим, забезпечується повторне інвестування і циклічність руху офшорного капіталу при

НУБІП України

розширенні філій, проте офшорна діяльність стимулює розвиток ринку фінансових послуг [28, с.3].

Слід відмітити, що більшість офшорних центрів являють собою території з великим набором несприятливих чинників, таких як несприятливі кліматичні умови, відсутність власного виробництва, низька кількість населення, недостатній розвиток промисловості та інше. Тому пільгові умови офшорних юрисдикцій стимулюють іноземних інвесторів залучити приток капіталу та кваліфікованих спеціалістів, тим самим це все сприяє розвитку держав [29].

✓ забезпечення акумулювання активів дає можливість управляти ризиками та підпримувати стабільність

✓ наявна можливість брати участь у глобальних систем міжнародних інвестицій та доступу до світової фінансових ринків

✓ покращення корпоративного управління

✓ оптимізація деяких секторів бізнесу

✓ переваги податкових, адміністративних та інших пільг

✓ конфіденційність

Рис. 1.4. Концепція офшорної юрисдикції [28, с.4]

Акцентуємо увагу, що офшори являються особливим та дієвим засобом поліпшення інвестиційної активності та приходом капіталу до бюджету депресивних регіонів, при цьому економічний ефект базується на збільшенні державних доходів за рахунок послаблення оподаткування. Створення офшорів є повністю легальним, не дивлячись на той факт, що існує недоотримання бюджетом податкових надходжень за рахунок перебіг платників до офшорних

Розглядаючи результати аналізу Financial Secrecy Index, то станом на 2020 рік було визначено, що сукупний оборот незаконних фінансових потоків у світі оцінюється біля 1,5 трлн дол. США, а сукупний розмір активів, що розташовані на території офшорів, складає біля 30 трлн дол. США. ОЕСР досліджували це питання і за їх результатами держави втрачають біля 250 млрд дол. США податкових надходжень [30].

Розглянемо на таблиці 1.4 списки офшорів, що в деяких країнах внесені до офіційно (B) та неофіційно (b) «чорного» та «сірого» (G) списку.

Таблиця 1.4.

Порівняння категорій офшорних зон за класифікацією різних країн

Офшор	Україна	Франція	Німеччина	Італія	Іспанія	Великобританія	США
Ангілья	B	B	B	B	B	-	B
Багами	B	B	B	B	B	-	B
Бермуди	B	B	B	B	B	-	B
БВО	B	B	-	B	B	-	B
Кіпр	-	-	-	B	B	G	-
Ліхтенштейн	-	B	B	B	B	-	B
Мальта	B	-	-	G	B	G	B
Теркс і Кайкос	B	b	B	B	B	-	B

Умовні позначенні: B – офіційний «чорний» список; b – неофіційний «чорний» список; G – «сірий» список.

Отже, основним негативним ефектом впливу офшорів являється відтік капіталу. Окрім цього виділяють наступні зміни в національних економіках:

- зменшення податкових надходжень, тим самим скорочується державний бюджет;
- відбуваються структурні деформації в економіці;
- зменшуються національні інвестиції в межах країни;
- фіксується підпорядкованість країни іноземним позикам;
- порушується стабільність фінансового ринкового балансу країни.

Усе це негативно впливає на конкурентоспроможності держав на світовому ринку та призводить до подальшого ослаблення національних економік.

Одна й та сама властивість офшорних юрисдикцій може позитивно впливати на мікроклімат країни, та, водночас, бути недоліком офшору. Це залежить від конкретних, інколи повністю протилежних інтересів приватних інвесторів чи міжнародних організацій і груп. На табл.1.5. розглянемо позитивні й негативні наслідки офшоризації.

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 1.5

Позитивні й негативні наслідки впливу офшорних зон

Рівень (чи суб'єкт)	Позитивні сторони	Негативні сторони
Мікрорівень (компанія)	Підвищення конкурентоспроможності компаній на національному та глобальному рівнях за рахунок використання більш гнучких стратегій розвитку	Надання невинуватених конкурентних переваг окремим компаніям
Мезорівень (галузь, регіон, ринок)	Сприяння розвитку фінансових ринків; створення умов для диверсифікації інвестицій	Сприяння відтоку капіталу та руйнуванню галузей і регіонів
Макрорівень (країна)	Зниження ризику експропріації та створення умов для захисту прав власності, що, своєю чергою, може ініціювати підвищення економічного зростання, перш за все, у країнах-донорах; сприяння процвітанню тих держав, де офшори розташовані	Недобросовісна податкова конкуренція, забирає доходи в офшорних країн; підтримка тіньової економіки; скорочення зайнятості в країнах-донорах
Глобальний рівень (світова економіка)	Активізація транскордонних фінансових потоків і прискорення обороту фінансових активів у міжнародному масштабі; спонукання до зниження загального податкового тягаря і на цій основі стимулювання економічної активності в глобальній економіці	Створення елементу нестабільності у світовій економіці та фінансах унаслідок можливого накопичення в офшорних зонах великих обсягів капіталів, передусім спекулятивних

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

З точки зору не окремою держави, а сталого розвитку світової економіки в цілому офшорна діяльність не збільшує реальне багатство населення, не є продуктивною і в загальному не сприяє соціально-економічному прогресу.

НУБІП УКРАЇНИ

Проте офшорні юрисдикції сьогодні стають компонентом процесу «відмивання коштів». Тобто перебіг незаконних коштів через офшорні трасти, банківські гавані, сковища і корпорації конвертується у легальні прибутки.

НУБІП УКРАЇНИ

Від цього почали існувати діаметрально протилежні думки щодо ролі офшорних юрисдикцій у соціально-економічному розвитку суспільства і міжнародних економік. Тому абсолютно новий підхід до трактування офшорних зовнішніх операцій необхідно не лише для запобігання незаконним операціям і боротьби з податковою мінімізацією, але і для повного розуміння статусу офшорів як міжнародних фінансових центрів.

НУБІП УКРАЇНИ

Таким чином, можна зробити висновки, що використання офшорних юрисдикцій являється вигідним і досить зручним інструментом зменшення податкового навантаження та приховання капіталу. Проте про роль і значення офшорного бізнесу і досить виникають суперечки. Не дивлячись на суперечність офшорів, їх кількість досі зростає. Найбільший приріст компаній в податкових гаванях спостерігається на гнучких територіях, а саме там введеться прозора діяльність і завжди є можливість надати податкову та фінансову інформацію державним органам й інспекціям у рамках конфіденційності з клієнтом. На мою думку, офшорний бізнес і надалі буде посилювати свої позиції і вплив на розвиток міжнародного підприємництва.

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

РОЗДІЛ 2. Особливості офшорного бізнесу та його розвиток у системі міжнародної діяльності

2.1. Сучасна стан розвитку офшорного бізнесу у світі

Підсумовуючи вищесказане, слід відмітити основні причини, що стимулюють розвиток офшорного бізнесу є:

- збільшення ТНК та, відповідно, зростання їхніх прибутків через монополізацію ринків. Майже всі ці компанії користуються послугами офшорних центрів (близько 31% чистого прибутку ТНК припадає саме на офшори);

- у розвинених країнах пріоритетним стоїть сфера послуг, а саме фінансових, консалтингових, торгівлі нерухомості й сектору так званої «нової економіки». В той же час офшорні компанії зосередженні саме на ринку послуг;

- формуються глобальні фінансові ринку, як наслідок – великі офшорні ринки;

- стає більш помітним соціальне розшарування, що зумовлюється прискореними темпами зростання прибутків найбагатших людей;

- поступове і стабільне зростання валютного і фондового ринків, а саме спекулятивних операцій на них, прибуток часто переводиться в офшори;

- криміналізація і тінізація національних економік;

- розвиток інформаційних технологій.

Цікавим є один із глобальних трендів, що використовується світовими транснаціональними компаніями разом з офшорами. З рейтингу «Fortune 500» ТНК США утримують близько 2,6 трлн дол. США прибутку в офшорах. Дану інформацію повідомляють близько 293 компанії (це 59% від загальної кількості ТНК). Лише чотири з даних компаній становлять чверть від загальної

суми (Apple, Pfizer, Microsoft і General Electric). Всього 30 компаній

складають 68% (1,76 трлн дол. США) прибутку від використання офшорів в рейтингу «Fortune 500» (рис.2.1) [31].

Company	Amount Held Offshore (\$ millions)	Number of Tax Haven Subsidiaries	Company	Amount Held Offshore (\$ millions)	Number of Tax Haven Subsidiaries
Apple	246,000	3	PepsiCo	44,900	133
Pfizer	198,944	157	J.P. Morgan Chase & Co.	38,400	170
Microsoft	142,000	5	Gilead Sciences	37,600	13
General Electric	82,000	22	Amgen	36,600	9
International Business Machines	71,400	18	Coca-Cola	35,500	14
Johnson & Johnson	66,200	60	Qualcomm	32,500	4
Cisco Systems	65,600	54	Goldman Sachs Group	31,240	905
Merck	63,100	115	United Technologies	31,000	30
Google	60,700	1	AbbVie Inc.	29,000	40
Exxon Mobil	54,000	38	Eli Lilly	28,000	35
Procter & Gamble	49,000	32	Wal-Mart Stores	26,600	
Oracle	47,500	5	Hewlett Packard Enterprise	26,200	22
Citigroup	47,000	137	Bristol-Myers Squibb	25,700	29
Chevron	46,400	8	Abbott Laboratories	24,000	111
Intel	46,400	14	Danaher	23,000	29
			Total:	1,765,484	2,213

Рис. 2.1 ТНК США, які утримують найбільше грошей в офшорах [31].

НУБІП України

Окрім цього, близько 40% прямих інвестицій (ПІ) (15 трлн дол. США) являються «фантомним капіталом» для приховання реальних доходів, щоб зменшити обсяг податків.

Відповідно до статистики, населення Люксембургу приймає стільки ж прямих іноземних інвестицій, скільки і США. На кожного мешканця цієї держави (загалом близько 600 тис. осіб населення) припадає 6,6 млн дол. США прямих іноземних інвестицій. Близько до половини даного капіталу приходиться до Нідерландів та Люксембургу, серед інших юрисдикцій виділяють БВО, Гонконг, Сінгапур, Бермудські острови, Кайманові острови, Швейцарію, Маврикій та Ірландію. Через ці країни проходить близько 85% фантомних інвестицій [32].

На рис. 2.2 відображено двосторонні фінансові відносини між найбільшими офшорними територіями та іншими країнами. Розмір кіл характеризує обсяг транскордонних фінансових потоків, а колір демонструє рівень офшоризації. Сірим відображені ті території, якими не визнають офшорами, червоний колір характеризує давно існуючі офшорні центри, жовтий – нові офшори та потенційні офшорні території. Бачимо, що найбільшими потоками характеризуються США і Великобританія. Слід відмітити також Нідрланди, Люксембург, Ірландію, Гонконг, Кайманові, Бермудські та Британські Віргінські острови [33].

The Global Financial Centres Index (Індекс глобальних фінансових центрів, GFCI) – індекс, що порівнює конкурентоспроможність провідних фінансових центрів. GFCI вже досить давно співпрацює з Китаєм. Протягом останніх 10 років GFCI публікує дві доповіді на рік, які відображають прогрес провідних світових фінансових центрів (рис. 2.3) [34].

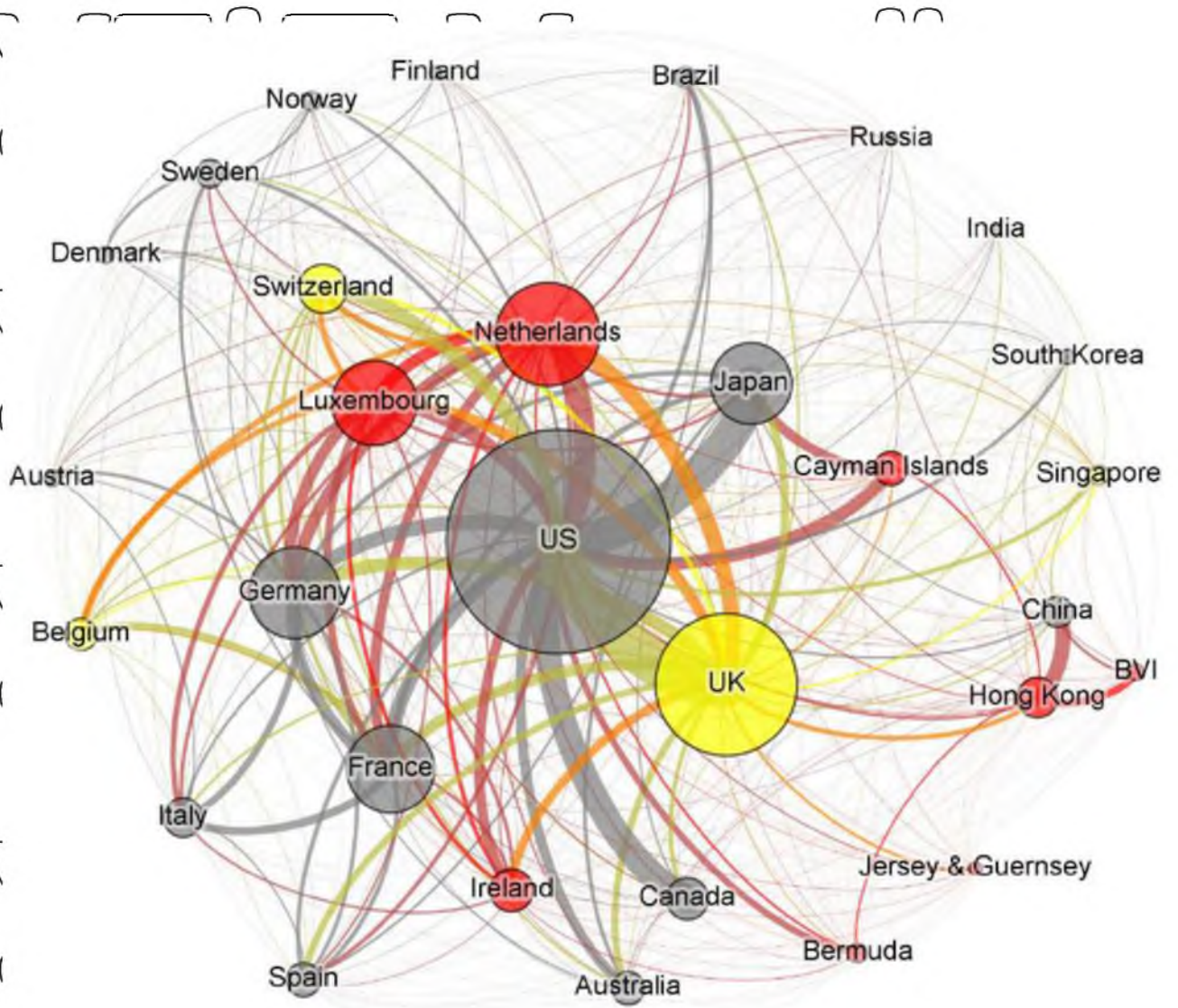

Рис. 2.2. Позиції найбільших офшорних фінансових центрів у транскордонних глобальних фінансах [33]

Аналіз даних з рис.3.3. свідчить про те, що Нью-Йорк залишається на першому місці в індексі, на 22 бали випереджаючи Лондон. Гонконг аж на 24 бали поступається Лондону та перебуває на третьому місці, а Сінгапур залишається на четвертому місці. П'яту позицію займає Сан-Франциско. Шанхай залишається попереду Токіо і посів шосте місце в індексі. Лос-Анджелес, Пекін все ще в 10-ці. Париж досить впевнено піднявся і закриває першу 10-ку в рейтингу.

Centre	GFCI 30 Rank ▲	GFCI 30 Rating	Rank(+/-)	Rating(+/-)	Region
New York	1	762	0	▼-2	North America
London	2	740	0	▼-3	Western Europe
Hong Kong	3	716	▲1	▼-25	Asia/Pacific
Singapore	4	715	▲1	▼-25	Asia/Pacific
San Francisco	5	714	▲7	▼-4	North America
Shanghai	6	713	▼-3	▼-29	Asia/Pacific
Los Angeles	7	712	▲6	▼-4	North America
Beijing	8	711	▼-2	▼-26	Asia/Pacific
Tokyo	9	706	▼-2	▼-30	Asia/Pacific
Paris	10	705	▲15	▲6	Western Europe
Chicago	11	704	▲4	▼-10	North America
Boston	12	703	▲12	0	North America
Seoul	13	702	▲3	▼-11	Asia/Pacific
Frankfurt	14	701	▼-5	▼-26	Western Europe
Washington DC	15	700	▼-1	▼-15	North America
Shenzhen	16	699	▼-8	▼-32	Asia/Pacific
Amsterdam	17	698	▲11	▲3	Western Europe
Dubai	18	694	▲1	▼-16	Middle East & Africa
Toronto	19	693	▲10	▼-1	North America
Geneva	20	692	0	▼-17	Western Europe

Рис. 2.3. Топ-20 світових фінансових центрів за індексом GFCI у 2020 році [35]

Доцільно акцентувати свою увагу на світовій пандемії COVID-19. Наразі у більшості країн фіскальне реагування на пандемію набуває форми надання різних пільг чи стимулів для підтримки бізнесу, які передбачають повне або тимчасове звільнення від сплати певних податків. Ми спостерігаємо поступове зменшення податкових надходжень до бюджетів країн.

У звіті ОЕСР "Податкова та фіскальна політика у відповідь на кризу коронавірусу" описано, що вихід з кризи може призвести до жорсткішої податкової політики. Очікується посилення прогресивних складових систем оподаткування та країни почнуть запроваджувати спеціальні податки типу цифрового податку або податку на багатство [35].

В деяких країнах ЄС простежується цікава тенденція щодо допомоги підприємствам під час пандемії. Масштабна фінансова підтримка не надається компаній з витокami в низько податковій юрисдикції. Наприклад, у Польщі встановлена вимоги, а саме, щоб отримати державну допомогу, власники компаній повинні мати статус податкових резидентів країни щонайменше двох останніх років. Аналогічні обмеження запропоновані в Данії.

Проте на сьогодні ряд передових світових компаній використовують офшори для руху свого капіталу. Наприклад, Apple Inc. ще в 2014 році використала особливості законодавства США та Ірландії, а саме double Irish (податкова схема в перекладі з англ. «Голландський сендвіч» рис. 2.4.)

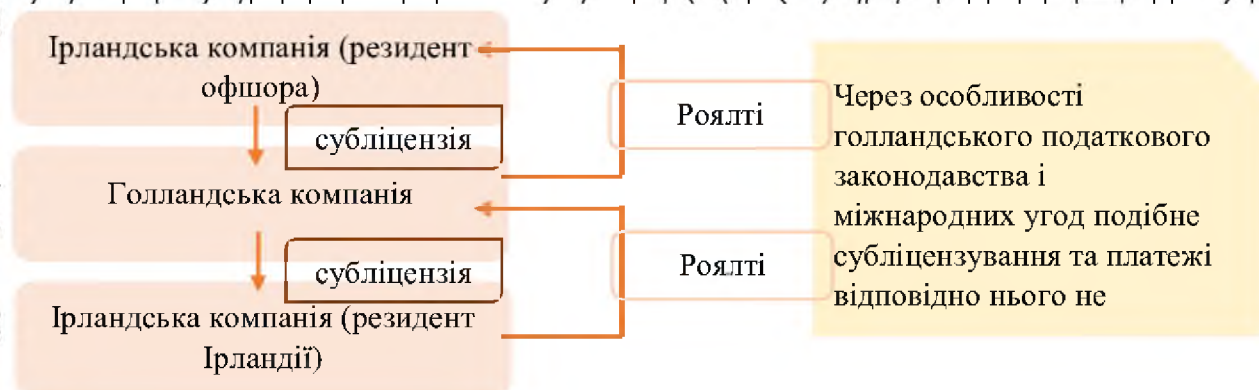

Рис. 2.4 Податкова схема double Irish

Тим самим компанія Apple знизилла ставку на податок на прибуток за межами США. Іноземні податки склали не більше 5% її зарубіжних прибутків, а інколи взагалі спускалося до 2% [36]. Звітна документація Apple за

2017 рік показала, що компанія отримала 44,7 млрд прибутків за межами США і сплатила лише 1,65 млрд доларів податкових відрахувань іноземним державам

за ставкою, що дорівнює 3,7%. Це становить менше ніж 1/6 (16%) від усередненої загальносвітової ставки корпоративного податку [37]. Apple

використовувала офшорну холдингову компанію під назвою Apple Operations International, яка не є податковим резидентом жодної країни. А в 2017 році за

допомогою Paradise Papers було виявлено, що 252 млрд дол. США компанія Apple накопила готівкою в офшорах [38].

Найбільші компанії світу, які заробляють мільярди доларів щорічно, не надто хочуть зберігати свої гроші на батьківщині, тому їхні офшорні запаси зростають. Це стосується всіх великих гравців, проте Microsoft пододала

психологічний бар'єр на 100 мільярдів, збільшивши офшорні запаси на 17% за останній рік. Netflix перемістила до 430 мільйонів доларів прибутку від своїх

міжнародних операцій до податкових притулків у 2018 році.

Дослідження міжнародних організацій Citizens for Tax Justice та U.S.

PIRG наводять факти ухилення від податків більшості відомих світових брендів – великих транснаціональних корпорацій. Лідером серед них є відома - Apple.

Вдалося встановити, що компанія загнала в офшори біля 181 млрд дол. США. Без цього їй довелося б заплатити у Штатах суму майже 60 млрд дол. США

податків. Не менш відома фінкомпанія American Express відвела до більш привабливих юрисдикцій близько 10 млрд дол. США, заощадивши на податках

3 млрд дол. США. Спортивний бренд Nike сховав в офшорах «скромні» 8,3 млрд дол. США, зберігши 2,7 млрд дол. США на різниці податкових ставок.

Засвітилися у роботі з офшорами такі світові гіганти, як Pepsi, Morgan Stanley, Pfizer [39].

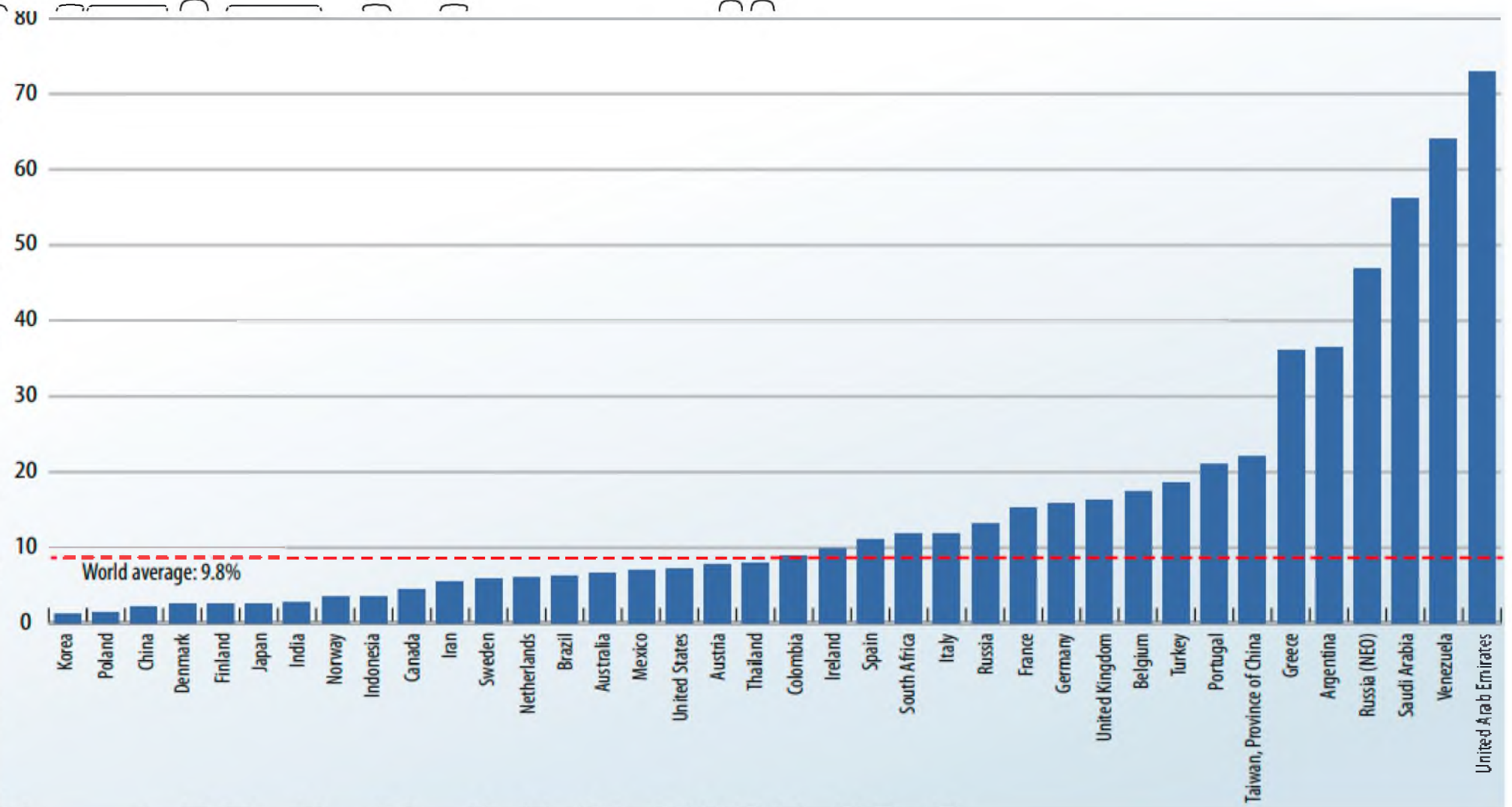

Рис.2.5. Частка багатства, що зберігається в податкових гаванях відповідно до країн на 2019 рік [40].

На рис. 2.5 відображено частку капіталу, які знаходяться в офшорних юрисдикціях. За головну вибірку бралися країни ВВП понад 200 мільярдів доларів США.

За даними Ніколаса Шаксона 99 зі 100 найбільших європейських та 83 з 100 найбільших американських корпорацій мають свої дочірні компанії в офшорних юрисдикціях. За даними Tax Justice Network, найбагатші люди світу тримають близько 11 трлн дол. США в офшорах (це приблизно дорівнює рівніс ВВП США чи Євросоюзу). Окрім цього, за дослідженнями британського журналіста Олівера Буллоу світова економіка втрачає біля 10% надходжень через офшори (це від 7 до 20 трлн дол. США щороку) [41].

На діаграмі (рис.2.6) відображено обсяги вивезеного капіталу.

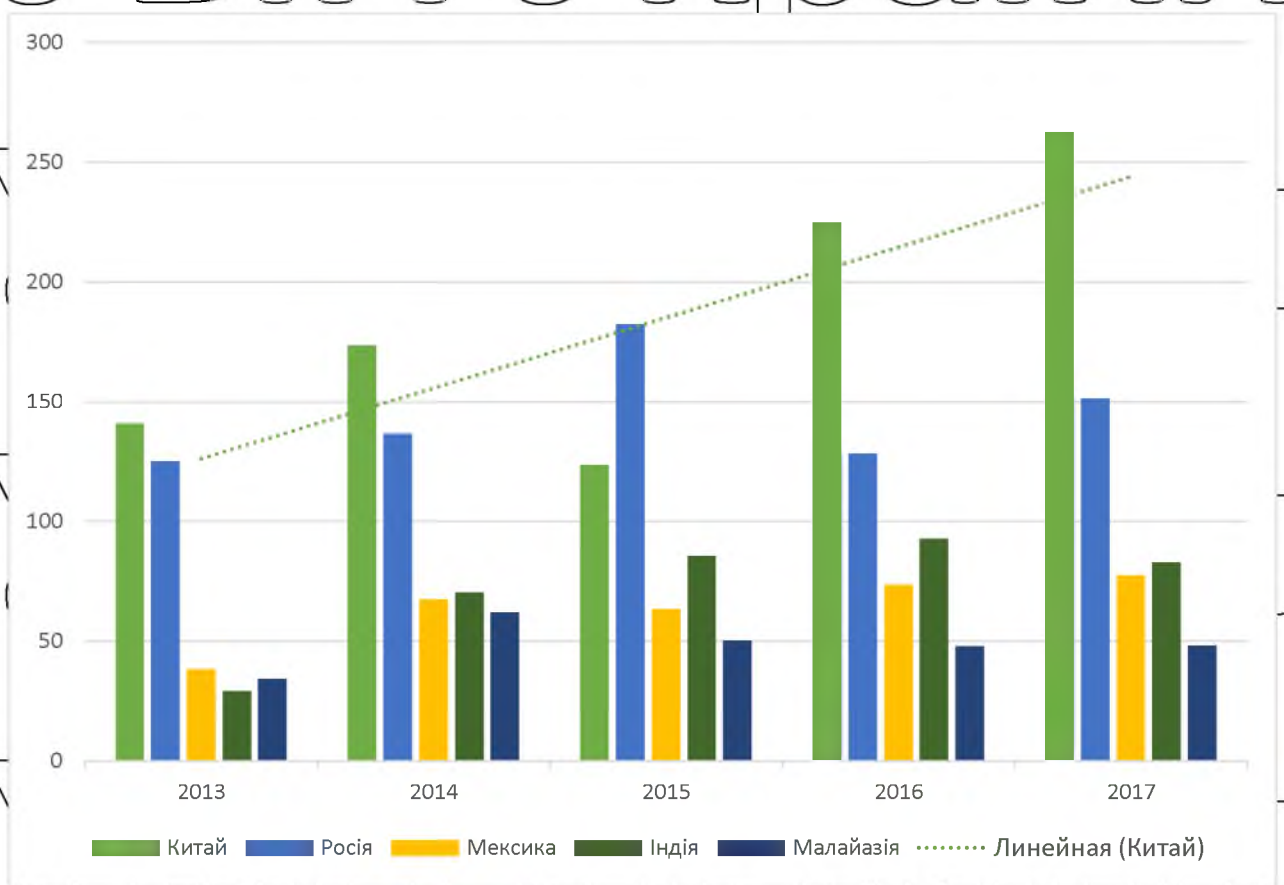

Рис. 2.6. Провідні країни світу за обсягом незаконного вивезення капіталу в 2013–2017 рр., млрд дол. США

Графіки на рис.2.6 показують частку виявлених операцій через офшори щодо перерахунку криптовалюти Bitcoin у відсотках до загальної кількості транзакцій у 2016-2020 рр.

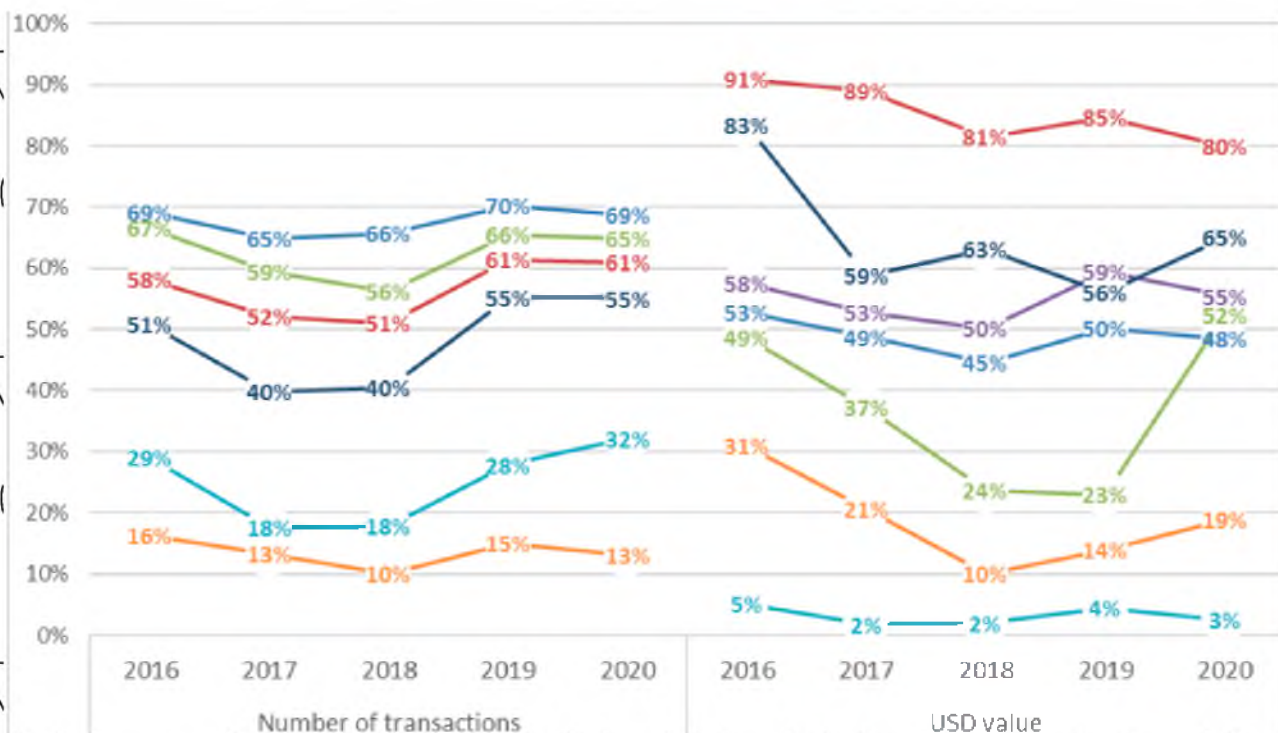

Рис. 2.7 Частка біткойн-транзакцій, що пройшли через офшорні компанії в період у 2016-2020 рр. (ліворуч: кількість транзакцій; праворуч: вартість у доларах США13) [42]

Важливо, що на міжнародному рівні FATF співпрацює з Комітетом з питань платіжності та ринкової інфраструктури та Світовим банком, щоб допомогти забезпечити скоординовані відповіді політики для продовження надання важливих платіжних послуг на тлі кризи COVID-19. FATF, МФВ, Світовий банк та ООН разом зі своїми членами працюють над пом'якшенням наслідків кризи COVID-19, у тому числі шляхом використання заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, якщо це доречно. Крім того, FATF співпрацює зі своїми членами та регіональними органами типу FATF, щоб виявити та поділитися передовою практикою у відповідь на загальні проблеми, з якими стикаються в багатьох постраждалих країнах.

Отже, з усього вищезазначеного можемо робити впевнений висновок, що розвиток офшорного бізнесу досяг певного піку. Конфіденційна інформація поступова розкривається не тільки за допомогою державних важелів, а й розслідуваннями журналістів. Цінується престижність компанії.

На перше місце ставиться репутація як компанії, так і самих засновників. Сучасний стан ІТ-технологій дає можливість відслідкувати майже усі транзакції. З урахуванням усіх наявних переваг офшорних компаній, слід більш ретельно обирати шлях збільшення власної компанії та перебіг капіталу задля збереження репутації.

Окрім цього, не слід розглядати офшори лише як нелегальні схеми введення бізнесу, оскільки офшорні юрисдикції допомагають відкрити для компаній нові можливості міжнародних ринків.

Міжнародними організаціями створюються рекомендації, заходи та інструменти, які повинні спрямовуватися на боротьбу з нелегальними рухами капіталу та перешкоджанню «відмиванню» коштів, отриманих злочинним шляхом.

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

2.2. Проблеми функціонування офшорного бізнесу та діяльність міжнародних організацій щодо регулювання та контролю за рухом капіталу.

На сьогоднішній день відсутня оптимальна офшорна юрисдикція щодо реєстрації компанії. Пов'язане це, в першу чергу, з глобальною деофшаризацією. Деофшаризацію можна розглядати як процес боротьби з самими офшорами та посилення контролю над усіма фінансовими операціями в офшорних зонах. Окрім цього, дане поняття характеризує і державну політику, яка спрямовується на вдосконалення законодавчої, а особливо податкової та інформаційної сфери діяльності суб'єктів з метою зникнення контролю за витоком капіталу і, звісно, його поверненню.

Досить різке посилення взаємодій більшості економік країн світу та формування глобального ринку капіталів, послуг і праці, що призвело як до розвитку глобальної інфраструктури так і до боротьби за збільшення глобальної конкурентоспроможності бізнес-структур.

Розглянемо на рис. 2.8 проблематику офшорного бізнесу.

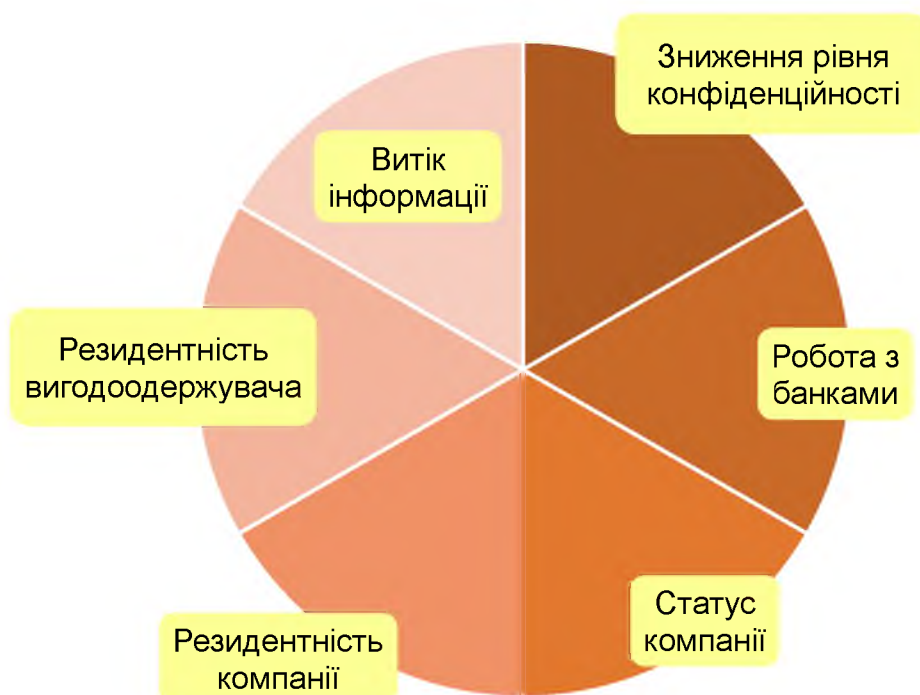

Рис. 2.8 Сучасні проблеми офшорного бізнесу [43]

НУВБІП УКРАЇНИ

Починаючи з 2017 року офшорні юрисдикції внесли зміни щодо зберігання інформації про бенефіціарних власників відповідно до законодавства з протидії відмивання доходів. Почалися вестися реєстри власників. У деяких юрисдикціях доступ до таких реєстрів мають лише державні органи влади, а деяких (наприклад, Великобританії) створюються відкриті реєстри бенефіціарних власників. Отже, масштабно зменшується рівень бажаної конфіденційності. Проте деякі офшори, типу Панам, саботують і відсторонюються від рекомендацій ОЕСР.

НУВБІП УКРАЇНИ

Як було вже зазначено існують складності з відкриттям рахунків та з роботою банків взагалі, оскільки самі банки не охоче беруть на обслуговування офшорні компанії та намагаються контролювати і перевіряти транзакції. Окрім цього, з впровадженням CRS обміну, банки мають більше можливостей отримання інформації щодо податкової резидентності компанії. Також банки намагаються аналізувати статус компанії. У випадках коли статус компанії являється пасивним, то банк передає інформацію до податкових органів. Пасивними компаніями вважаються ті, що отримують більше 50% від пасивних доходів (тобто роялті, дивіденди, тощо) або якщо володіють активами, які приносять більше 50% таких доходів.

НУВБІП УКРАЇНИ

Резидентність своєї компанії потрібно підтверджувати свідоцтвом про реєстрацію, сертифікатом податкового резидентства міжнародного зразка (tax residency certificate), або іншим документом з номером платника податків (якщо номера немає, має бути пояснення чому). Резидентність вигодоодержувача також повинна підтверджуватись довідкою про податкову резидентність, довідкою з місця проживання, паспортом з наявністю прописки, тощо.

НУВБІП УКРАЇНИ

Ще в 2016 році стався масштабний Панамський витік інформації з юридичної компанії Mossack Fonseca. Було розкрито 11,5 млн документів. ЄС справу про "панамських документів" передало до спеціального Комітету з розслідування випадків відмивання грошей, уникнення та ухилення від сплати податків (PANA) тоді як Німеччина і Данія викупили дані по "панамському досьє" у міжнародного консорціуму журналістських розслідувань (ICIJ) для

проведення національного розслідування. У свою чергу, українська влада жодним чином не турбувала своїх "засвічених платників податків". Окрім цього, вже на наступний рік стався ще гучніший скандал. «Злив» інформації тоді торкнувся королеви Великобританії, королеви Йорданії, оточення Дональда Трампа і Джастіна Трюдо, а також Мадонну, Кіру Найтлі і Боно. Примітним є той факт, що дані були викрадені ще у 2016 році, а стали відкритими тільки в листопаді 2017 року.

Як результат такі витoki інформації прискорили прийняття так званого прийняття "чорного" переліку офшорних зон ЄС. При кваліфікації офшорного статусу країни виходили з прозорості податкових режимів, ставок податків та відповідності ініціативам BEPS. Також було прийнято "сірий" список, який станом на 2017 рік складався з 47 юрисдикцій. Дані списки перегадаються щороку.

Звісною, основною проблематикою функціонування офшорів – є всесвітня деофшоризація. Наприклад, при придбанні «класичного» офшору в Панамах чи в БВО виникає складність, а інколи і неможливість, відкрити банківський рахунок через впровадженні рекомендації FATF. Проте і в цій ситуації є вихід. Можна відкрити рахунок в тих же офшорних банках [44].

Регулювання офшорного бізнесу зосереджується в діяльності міжнародних організаціях, а саме в FATF та Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР). Говорячи про FATF, то членами являються усі розвинені країни та найбільші країни, що розвиваються. Дана організація ставить перед собою завдання щодо розробки рекомендацій країнам для формування заходів режиму протидії легалізації незаконно отриманих доходів [45, с.2].

Відповідно до критерію ризику FATF розробив два списки держав, що відхиляються від застосування контрзаходів для захисту світової фінансової системи від ризиків відмивання грошей («чорний» і «темно-сірий» списки – таблиця 2.1.).

НУБІП України

Таблиця 2.1.

Списки держав, що розроблені FATF станом на кінець 2020 року

Н	ЮРИСДИКЦІЇ ВИСОКОГО РИЗИКУ	ЮРИСДИКЦІЇ ПІД ПОСИЛЕНИМ	
	(«чорний» список)	МОНІТОРИНГОМ	
Н		(«темно-сірий» список)	
	– Корейська Народно-Демократична Республіка (КНДР)	– Албанія	– М'янма
	– Іран	– Багами	– Нікарагуа
		– Барбадос	– Пакистан
		– Ботсвана	– Панама
		– Камбоджа	– Сирія
		– Гана	– Уганда
		– Ямайка	– Ємен
		– Маврикій	– Зімбабве

Окрім цього, FATF розробив 40 рекомендацій щодо сфери злочинного відмивання грошей і фінансування тероризму. Дані рекомендації можуть переглядатись кожні 5 років. Проте відповідно до резолюції Ради Безпеки ООН №1617 від 2005 р. ці рекомендації обов'язкові для виконання країнами-членами ООН.

Ці рекомендації являються всеосяжним зведенням організаційно-правових заходів щодо створення в кожній країні ефективного режиму протидії легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму, комплексність та універсальність яких виражається в:

- максимально широкому охопленні питань, пов'язаних з організацією протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму на національному та міжнародному рівнях;
- тісний взаємозв'язок з міжнародними конвенціями, резолюціями Ради Безпеки ООН, актами спеціалізованих міжнародних організацій;
- надання країнам можливості виявляти певну гнучкість при реалізації рекомендацій з урахуванням національних економік.

Досить ефективним досвідом є запровадження концепції CFC (Controlled Foreign Companies – Контроль над іноземними компаніями). Простіше кажучи, правила CFC - це механізми, що дозволяють державі оподатковувати прибуток іноземних компаній, які фактично контролюються його резидентами. Правила CFC насамперед спрямовані на пасивний дохід та дохід, отриманий у юрисдикціях із низькими податками [46].

Цікавим є і План дій BEPS 2.0, що активно почали обговорювати ще в 2019 році. Даний план активізує боротьбу з офшорами і відтоком капіталу в низькоподаткові юрисдикції. Дану реформу можна прирівняти до революції міжнародного оподаткування, оскільки вона стосується змін у оподаткуванні не лише цифрових гігантів (типу Facebook, Google, Amazon), а й «нецифрових» транснаціональних компаній.

1 липня 2021 року в рамках історичної угоди 130 країн схвалили заяву, яка забезпечує основу реформи міжнародних податкових правил. Ці країни є членами Інклюзивної структури ОЕСР/G20 за BEPS («IF»), до якої входять 139 країн. У заяві викладаються ключові умови угоди про двокомпонентний підхід до реформ та міститься заклик до укладання всеосяжної угоди до жовтневого 2021 року на зустрічі міністрів фінансів та керуючих центральних банків зі змінами, які набудуть чинності 2023 року.

Першим стовпом угоди є значний відхід від стандартних міжнародних податкових правил останніх 100 років, які значною мірою потребують фізичної присутності країни, перш ніж ця країна отримає декларація про оподаткування. Компонент два забезпечує безпрецедентну угоду про глобальний мінімальний рівень оподаткування, внаслідок якої встановлюється мінімальний рівень податкової конкуренції між юрисдикціями [47].

Відповідно до звіту ОЕСР по ходу роботи плану BEPS [48] було виявлено цікаву закономірність того, де розташована діяльність ТНК та взаємозв'язок між цією діяльністю, звітністю про прибуток та сплаченим податком (рис.2.9).

Також цікавим є дослідження щодо найпопулярніших заходів щодо оптимізації податкового навантаження (рис.2.10).

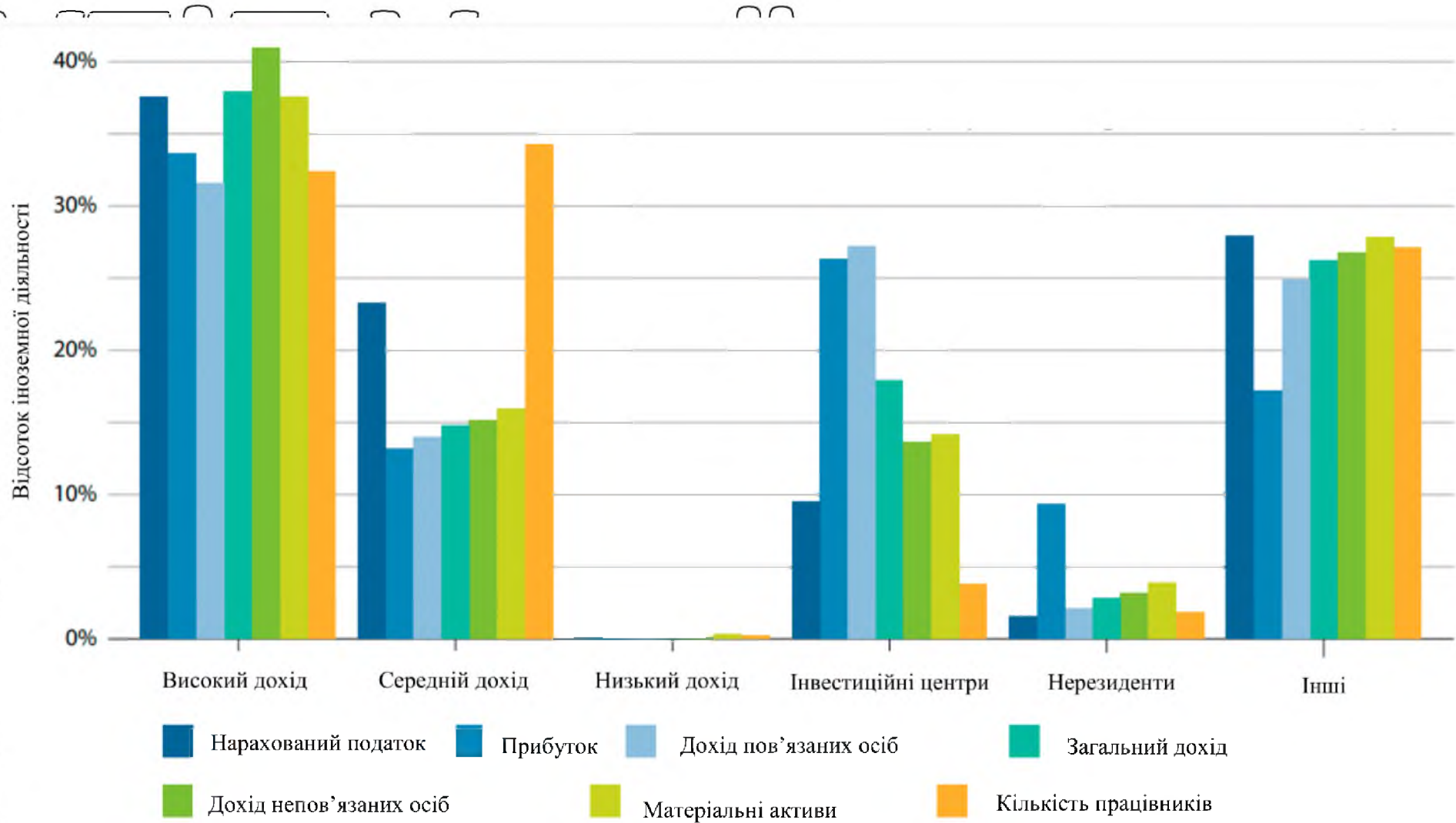

Рис.2.9. Діяльність іноземних ТНК у кожній групі юрисдикцій, як відсоток від загальної діяльності іноземних

ТНК [48]

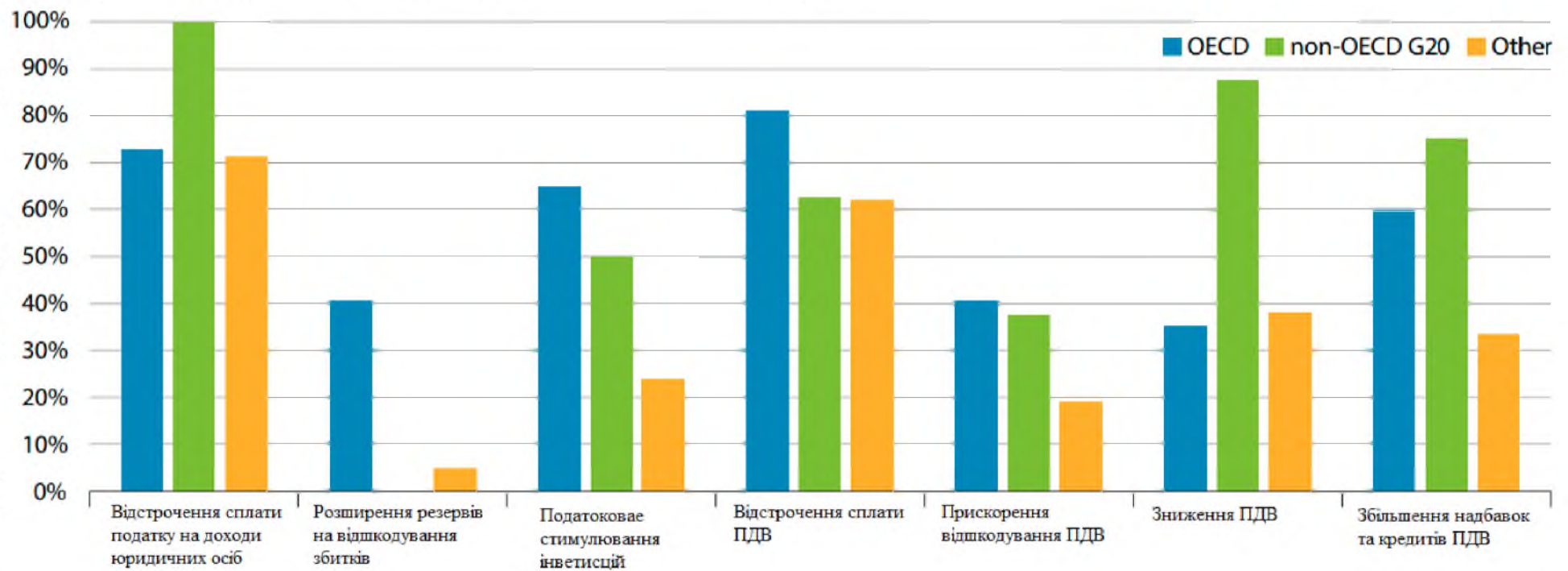

Рис.2.10. Найпоширеніші податкові заходи в групах країн (членах ОЕСР; країни, що не являються членами ОЕСР, проте входять до «великої 20»; та всі інші країни) [48]

До трьох груп, що зображені на рис.2.10, входять 37 країн ОЕСР, 8 країн G20, які не входять до ОЕСР, та 21 інші країна та юрисдикція, які є членами Інклюзивної платформи ОЕСР/Групи 20.

За допомогою досліджень FATF, ОЕСР та інших міжнародних організацій більшість країн починають впроваджувати додаткові заходи щодо отримання податкових надходжень. Яскравим прикладом являється Франція, яка в 2019 році затвердила законопроект про оподаткування технологічних гігантів. Цифрові компанії з прибутком, що перевищує 750 мільйонів євро, будуть обкладатися 3%-м податком. Новий податок отримав GAFA – за першими літерами назв найбільших цифрових компаній Google, Apple, Facebook і Amazon.

Отже, міжнародні організації масово впливають на офшорний бізнес задля забезпечення національних економік належних доходів від оподаткування. Такий розвиток подій показав, що антиофшорне регулювання все більше виходить за межі національних рамок і приймає глобальний розмах. Зроблені впевнені кроки щодо повного контролю за рухом капіталу в офшорних юрисдикцій. Проте відчувається негласна підтримка офшорного бізнесу зі сторони провідних країн світу, оскільки офшори дають великі можливості на світовому ринку капіталів.

Разом з тим, у світлі останніх подій світового тиску на офшори, більшість офшорних зон змушені змінювати власне законодавство в сторону ускладнення для компаній, що користуються їхніми пільгами. Однак така ситуація мало знизила привабливість офшорів для світового бізнесу.

2.3. Офшоризація економіки в конструкті економічної безпеки України

Україна досить молода країна, яка не могла не обійти можливості і переваги офшорного бізнесу. Важливим процесом для економіки України є «round-trip» (повторне інвестування). Така схема стала не лише звичним явищем, а й одним із основних джерел фінансування української економіки та забезпечення економічного розвитку. Відповідно «round-trip» – це українські інвестиції, що попередньо були виведені до офшорних юрисдикцій, а згодом повернулися як іноземні інвестиції. На рис. 2.11 зображено співвідношення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та «round-trip» інвестицій в Україні.

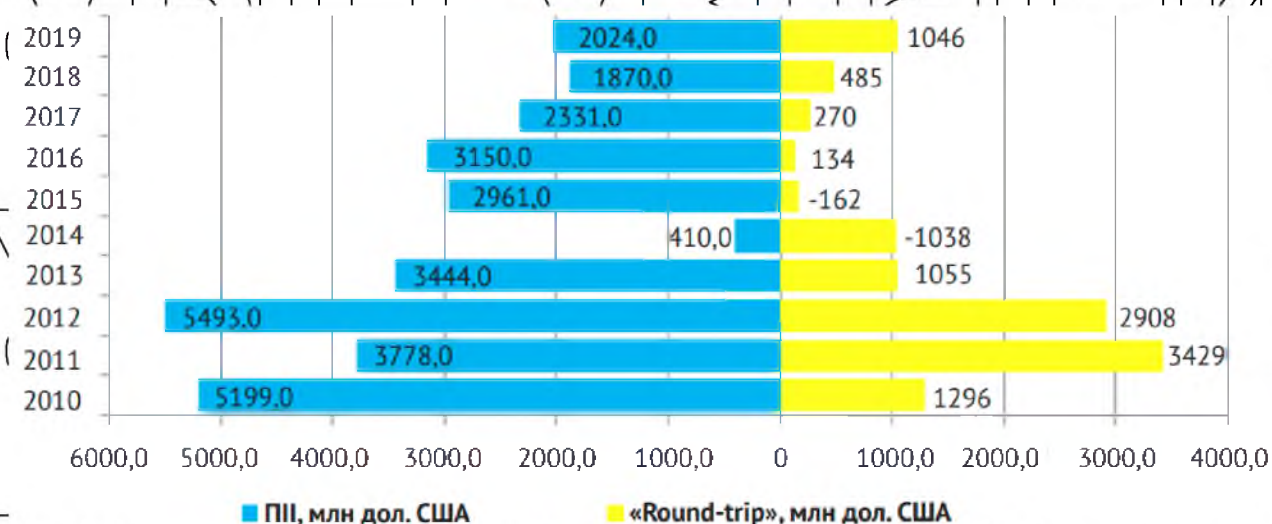

Рис. 2.11. Співвідношення прямих іноземних інвестицій та «round-trip» інвестицій за 2010–2019 рр., млн дол. США [49, с. 7]

Відповідно до рис.2.11, основними країнами-інвесторами в економіку України є Кіпр і Нідерланди (найвідоміші і найпопулярніші офшорні юрисдикції в Європі). На мою думку, слід розглянути відношення виведеного капіталу до зовнішнього боргу України (рис. 2.12).

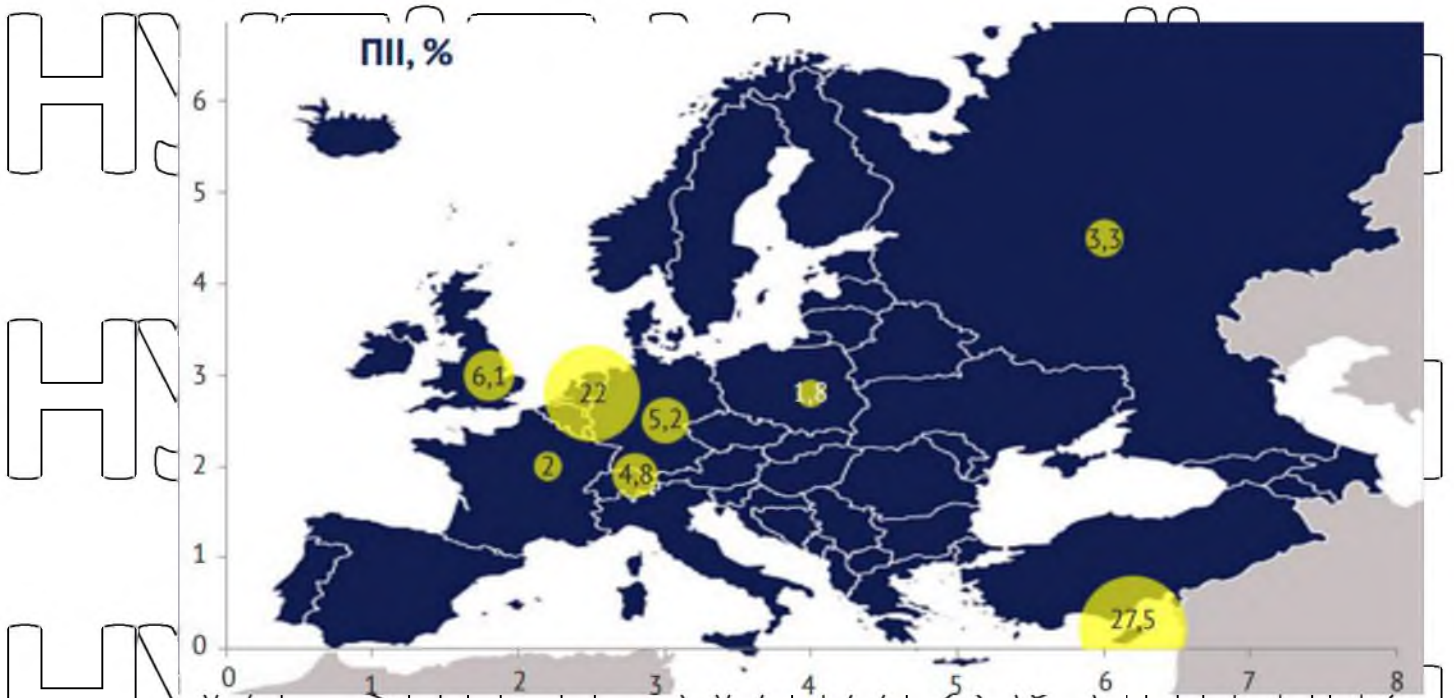

Рис. 2.11. Картографічне відображення країн-походження інвестицій в українську економіку, % [49, с.8]

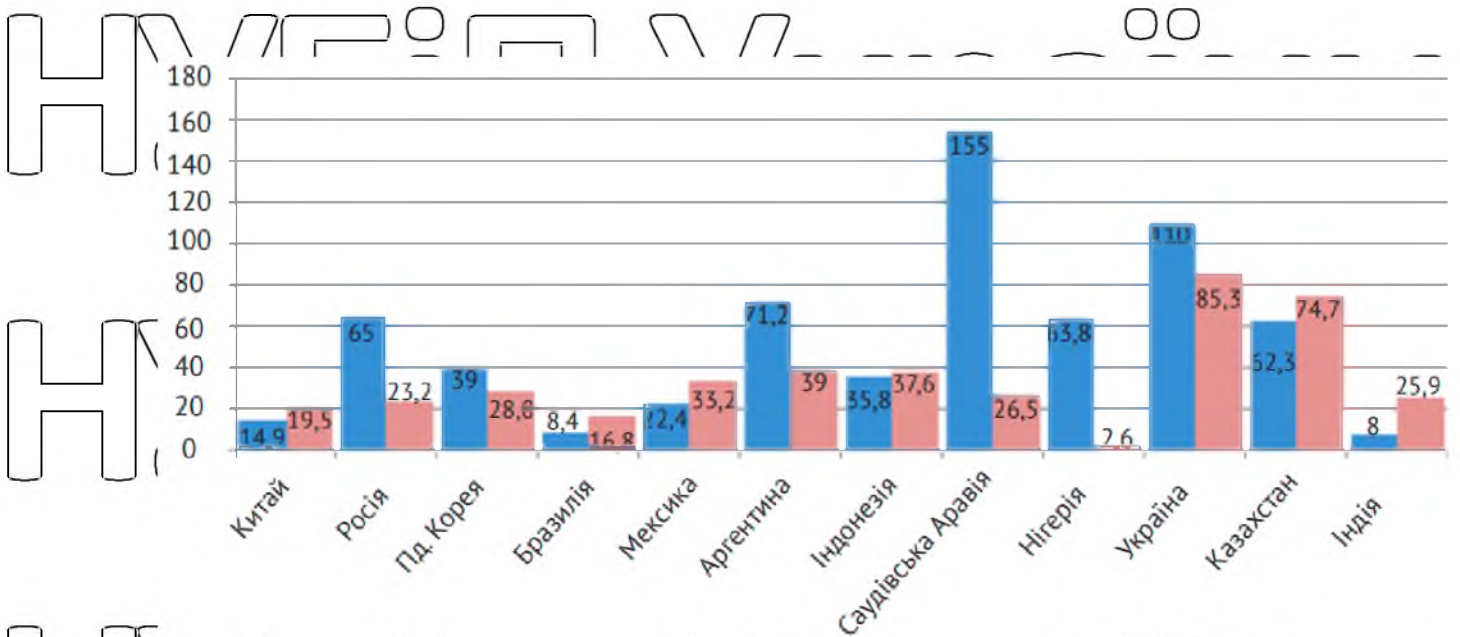

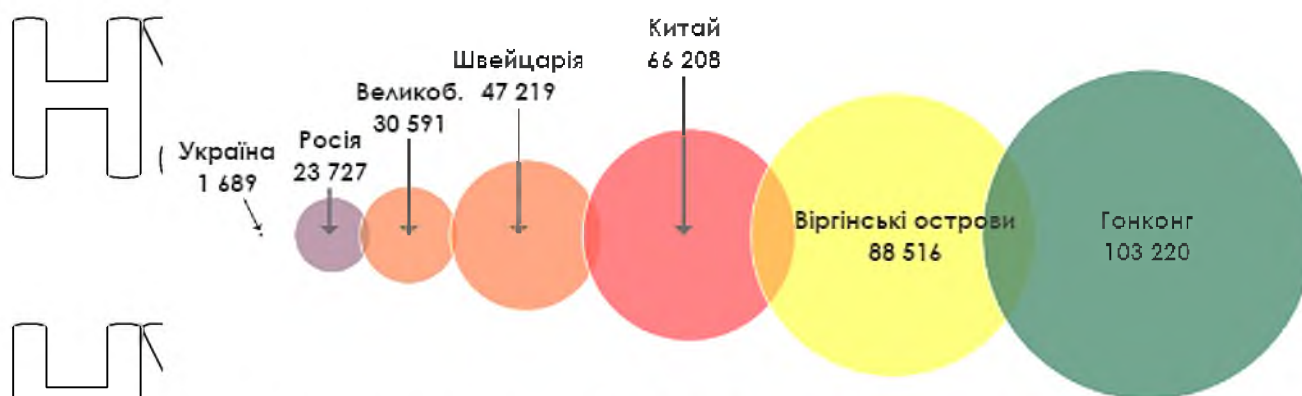
Рис. 2.12. Співвідношення обсягу виведених у офшори капіталів та зовнішнього боргу країни, млрд дол. США [50]

Отже, відповідно до рис.2.12 співвідношення виведеного капіталу до зовнішнього боргу становить 1,29. Тобто обсяг виведених капіталів на 29 % перевищує обсяг зовнішнього державного боргу.

Відповідно до даних Міжнародного консорціуму журналістів-розслідувачів (ICIJ), Україна займає мале місце в глобальній офшорній системі. Безпосередньо з Україною пов'язано лише 0,23% вузлів або 1689 з 719 000 (для порівняння частка ВВП України в світовому ВВП приблизно 0,12%), які пов'язані 0,25% зв'язків (3095 з 1,3 млн). Для порівняння, кількість вузлів, які пов'язані з Росією – 3,3%, з Великобританією 4,3%, зі Швейцарією 6,6%, з Китаєм 9,2%, з Гонконгом 14,3% (рис. 2.13).

Місце України в глобальній офшорній мережі

Розмір кола - кількість об'єктів у глобальній офшорній павутині

Джерело: The International Consortium of Investigative Journalists

Рис. 2.13. Місце України в глобальній офшорній мережі

Проте, згідно розслідуванні Pandora Papers за 2020 рік Україна є лідером за кількістю політиків, які використовують офшорні схеми. Звісно на це впливають наступні причини:

- зменшення оподаткування;
- захист активів від рейдерства;
- заощадження;
- іноземні банки, які обслуговують платежі, не часто хочуть працювати з українськими компаніями, бо Україна для них – одна з ризикованих країн.

Виникає таке відчуття ніби Україна продвигає офшорний бізнес. У Києві планують відкрити представництво латвійського Baltic International Bank. В першу чергу з ціллю консультування з ведення офшорного бізнесу.

Основним завданням українського представництва буде аналіз фінансової та економічної ситуації України і банківського сектора.

На таблиці 2.2 розглянемо відтік українського капіталу через офшорні зони.

Таблиця 2.2.

Обсяги грошових потоків шляхом експортно-імпорتنих операцій із послуг, пов'язаних із фінансовою діяльністю, через офшори за 2019–2020

рр., тис. дол. США [51]

Країни	2019		2020		Сальдо	
	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт	2019	2020
Андорра	133,23	73,37	348,44	75,57	59,86	272,87
Антигуа і Барбуда	631,86	-	607,8	-	631,86	607,8
Багамські острови	11069,9	6144,57	10873,5	78,12	4925,36	10795,42
Беліз	15788,3	26,27	7438,98	107,19	1551,98	7331,79
БВО	169503	974,85	155093	7110,69	1168528,35	147981,8
Маршалські острови	29513,6	21,66	36040	219,16	29491,97	35820,8
Панама	23147,8	4728,51	22945,4	5601,84	18419,25	17343,56
Усього	349 787,7	11 969,2	233 347	13 192,6	1 233 609	220 154

Отже, спостерігається очевидний дисбаланс показників реального сектору економіки із ринком фінансових послуг та його інструментів, які застосовуються у торговельних відносинах.

За даними НБУ 2019 року прямі іноземні інвестиції в Україну в розмірі 15,5 млрд дол. США були надходженнями з Кіпру, а ще 10,2 млрд дол. США - із Нідерландів.

При цьому відкриті дані митної статистики вказують, що у 2019 році товарообіг з Кіпром становив 113 млн дол. США, з них 74 млн дол. США – це імпорту. У 2020 році товарообіг упав удвічі, проте з Кіпру імпортувалися

невластиві товари для його промисловості: машини, фармацевтичні вироби, алкогольні напої, обладнання та їх частини [21].

Проте Україна також активно бориться з офшоризацією економіки.

Україна перебувала в чорному списку FATF з 2002 до 2004 року, а потім знову потрапила туди в 2010 році. Проте на сьогоднішній день Україна входить у регіональну групу по типу FATF.

Ми бачимо активну діяльність законодавчого спектру боротьби з уникненням оподаткування. Першими кроками стали законодавчі акти щодо фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінмоніторингу. За останні роки у цій сфері зроблено чимало інституціональних змін створено :

- Національне антикорупційне бюро,
- Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру,
- Національне агентство з питань запобігання корупції,
- Державне бюро розслідувань
- Вищий антикорупційний суд.

Важливою інституціональною зміною в Україні є ратифікація у 2019 р. (угоди із США щодо виконання податкових правил та застосування положень Закону США "Про податкові вимоги до іноземних рахунків" - FATCA).

Отже, офшори для України – ефективний механізм внесення інвестицій. Проте для покращення своєї позиції на міжнародному ринку та для збільшення репутації і довіри провідних країн світу, слід дотримуватись рекомендацій FATF, ОЕСР, та інших міжнародних організацій. Очікуємо від України подальшу імплементацію Плану дій BEPS шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів.

РОЗДІЛ 3. Основні напрямки протидії негативним наслідкам діяльності офшорних юрисдикцій.

3.1. Основні напрямки міжнародних організацій щодо протидії негативним наслідкам діяльності офшорних юрисдикцій на період 2021-2023 роки.

Слід акцентувати увагу на глобальну цифровізацію економіки, в першу чергу, офшорних юрисдикцій. На дані тенденції активно реагують міжнародні організації.

1 липня 2021 року в історичному положенні 130 країн погодили відкриття, устанавлюючи основу для реформи міжнародних податкових правил. Ці країни є членами Інклюзивної структури G20 / G20 по BEPS («IF»), в яку входять 139 країн. У заявках викладаються ключові умови угоди про двокомпонентний підхід до реформи та містять призи до висновку всеоб'ємних угод у жовтні 2021 року на зустріч міністрів фінансових та керуючих центральних банків G20 із змінами, які вступлять у силу у 2023 році [47].

Першим компонент угоди характеризується значним відходом від стандартних міжнародних податкових правил останніх 100 років, які значною мірою вимагають фізичної присутності в країні до того, як ця країна стане придатною для оподаткування. Другий компонент забезпечує безпрецедентну угоду про глобальний мінімальний рівень оподаткування, який встановлює мінімальний рівень податкової конкуренції між юрисдикціями.

Компанії, що охоплюються даними правилами, - це ТНК зі світовим оборотом понад 20 мільярдів євро і прибутковістю понад 10% (тобто прибуток до оподаткування доходів), розрахований за допомогою механізму усереднення з порогом обороту, який зменшується до 10 мільярдів євро, залежно від успішне впровадження, при цьому відповідна перевірка починається через 7 років після набрання угоди чинності правил [48].

Багатостороння конвенція (MLC) вимагатиме від усіх сторін скасувати всі податки на цифрові послуги та інші відповідні подібні заходи щодо всіх

компаній, а також зобов'язатися не вводити такі заходи в майбутньому. Ніякі нововведені податки на цифрові послуги або інші відповідні подібні заходи не будуть накладені на будь-яку компанію з 8 жовтня 2021 року і до 31 грудня 2023 року або до набуття чинності MLC. Порядок скасування існуючих податків на цифрові послуги та інших відповідних подібних заходів буде належним чином узгоджено. ІФ відзначає повідомлення деяких членів про те, що перехідні заходи обговорюються оперативного.

Для сприяння швидкому та послідовному впровадженню буде розроблено MLC, щоб запровадити багатосторонню структуру для всіх юрисдикцій, які приєднуються, незалежно від того, чи існує наразі між цими юрисдикціями податкова угода. MLC міститиме правила, необхідні для визначення та розподілу податків та усунення подвійного оподаткування, а також спрощений процес адміністрування, процес обміну інформацією та процеси для запобігання та вирішення спорів у обов'язковому та обов'язковому порядку між усіма юрисдикціями.

MLC буде доповнено пояснювальною заявою, яка описує мету та дію правил і процесів. MLC буде вирішувати невідповідності існуючим податковим угодам у міру, необхідному для впровадження рішення. MLC також розглядатиме взаємодію між MLC та майбутніми податковими угодами. Якщо між сторонами немає чинної податкової угоди, MLC створить відносини, необхідні для забезпечення ефективної реалізації всіх аспектів. MLC також вирішить взаємодію між MLC та майбутніми податковими угодами [47].

ІФ доручив Цільовій групі з цифрової економіки (TFDE) визначити та уточнити особливості бази оподаткування (наприклад, усунення подвійного оподаткування, безпечний прибуток з маркетингу та розподілу) та розробити MLC та узгодити його зміст, щоб усі юрисдикції, які прийняли Заяву, зможуть взяти участь. TFDE намагатиметься завершити текст MLC та його пояснювальну заяву до початку 2022 року, щоб MLC був швидко відкритий для підписання, а церемонію підписання на високому рівні можна було організувати до середини 2022 року. Очікується, що після його підписання

юрисдикції якомога швидше ратифікують MLC з метою набуття ним чинності у 2023 році, коли його ратифікує критична маса юрисдикцій, визначених MLC.

Отже, дані правила дають змогу змінити міжнародну податкову систему за рахунок перерозподілу визначеної прибутку в ринкові юрисдикції та встановлення мінімуму для податкової конкуренції, щоб гарантувати виплату хоча б мінімальною сумою податку.

Податкова політика та зміна клімату, призводить до висновку, що Генеральний секретар ОЕСР прагне створити багатосторонню платформу, подібну до Інклюзивної платформи ОЕСР/Групи 20 щодо BEPS для покращеного вимірювання та оцінки політики скорочення викидів, і буде працювати над детальним планом щодо того, як рухатися це швидко вперед. До звіту додається доповідь ОЕСР та Міжнародного валютного фонду щодо податкової політики та зміни клімату.

Податкові питання, пов'язані з COVID-19, із вкладенням нового звіту ОЕСР «Податкова та фінансова політика після кризи COVID-19», який слідує за попередніми звітами, опублікованими у квітні 2020 року та квітні 2021 року, дають поняття як країни можуть працювати для забезпечення гнучкої політики оподаткування та видатків. Звіт має на меті розпочати обговорення варіантів розробки податкової політики та відповідні рекомендації, які країни могли б розглянути для сприяння сталому зростанню в середньостроковій та довгостроковій перспективі [48].

Згідно зі звітом, впровадження стандартів автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки в податкових справах (AEOI) та обміну інформацією на запит (EOIR) триває. Більшість юрисдикцій мають міжнародно-правову базу відповідно до AEOI, і 85% юрисдикцій, оцінених за EOIR, отримали задовільну загальну оцінку. Звіт також містить короткий огляд прогресу щодо чотирьох мінімальних стандартів BEPS [52].

Отже, BEPS 2.0: Pillar One and Pillar Two спрямований на вирішення податкових проблем, що виникають внаслідок цифровізації економіки,

передбачає значні зміни в загальній міжнародній податковій архітектурі, в рамках якої працюють багатонаціональні компанії.

Тим не менш, ще потрібно зробити значну роботу в рамках Інклюзивної платформи для розробки технічних деталей та узгодження нових правил.

Надалі процес впровадження для кожного з компонентів повинен буде виконуватися країнами по всьому світу, що створить додаткові складності.

Для компаній важливо уважно стежити за цими подіями в найближчі місяці та оцінювати потенційний вплив запропонованих міжнародних податкових змін на їхній бізнес. Крім того, в перспективі компаніям потрібно

буде контролювати діяльність у відповідних країнах, пов'язану з імплементацією узгоджених правил, шляхом змін у внутрішньому податковому законодавстві та двосторонніх чи багатосторонніх угодах.

Органи нагляду відіграють надзвичайно важливу роль у запобіганні відмиванню грошей, тому в 2021 році FATF затвердили нові рекомендації для

сприяння у вдосконаленні ефективного ризик-орієнтованого нагляду. Перехід від нормативно-орієнтованого нагляду до ризик-орієнтованого нагляду займає певний час і може становити певні труднощі, як показують результати взаємних

оцінок. Це потребує зміни культури контрольної-наглядової діяльності. Органи нагляду потребують глибокого розуміння ризиків, з якими стикаються суб'єкти, чітку діяльність вони регулюють [42].

Розглянемо основні переваги цифровізації процедур щодо боротьби з нелегальним «відмиванням» доходів та уникнення оподаткування на рис.3.1.

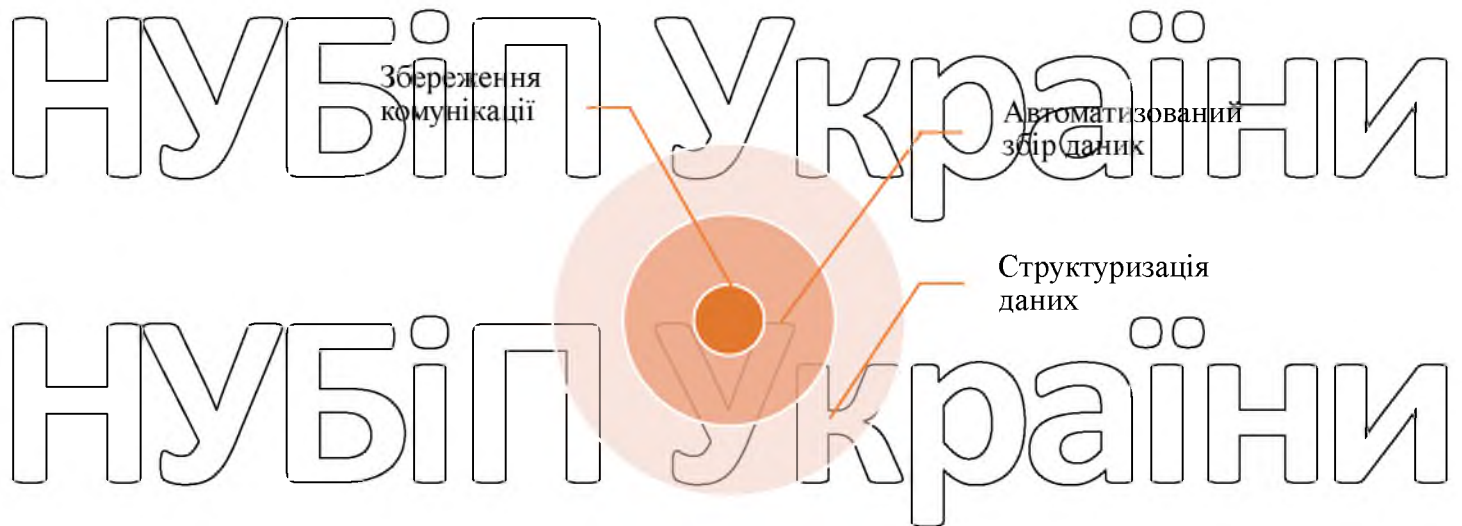

Рис. 3.1. Основні переваги цифровізації процедур виявлення підозрілої діяльності [53]

Дані рекомендації допоможуть підвищити корисність даних, збільшити ефективність аналітики і покращити швидкість опрацювання даних. Машинне

навчання та інші інструменти на основі штучного інтелекту дозволяють

обробляти більші обсяги даних і можуть частково автоматизувати процес аналізу ризиків

Міжнародні організації ведуть активну діяльність щодо протидії негативним наслідкам діяльності офшорних юрисдикцій. Постійні рекомендації

до змін законодавств юрисдикцій і країн дає можливість контролювати

світовий рух капіталу. Окрім цього, основні організації, які запроваджують такі рекомендації, своєчасно і ефективно реагують на зміни в світових економік.

Запроваджені норми і правила дають можливість закріпити податкові надходження в країнах та зміцнити фінансову безпеку національних економік.

Проте задля зменшення тінізації бізнесу, рекомендації також допомагають і

самим підприємствам, тим самим посилюючи конкурентоспроможності підприємств та покращення якостей послуг і товарів.

3.2. Оптимальні альтернативи «класичним» офшорам для ведення міжнародного бізнесу

Враховуючи активну тенденцію деофшоризації, а саме зміну концепцію офшорів. Тобто офшори тепер повинні розкривати інформацію щодо бенефіціарних власників, ведеться активний контроль за транзакціями між офшорами, а також ставиться важливість репутації компаній. Проте офшори являлись дієвим інструментом виходу на міжнародні ринки капіталів з можливістю зменшення витрат на основну діяльність.

У зв'язку з тим, що офшори асоціюються з негативними елементами, то слід все ж таки шукати альтернативи з такими, а інколи, кращими можливостями.

Для початку розглянемо рейтинг країн за індексом легкості введення бізнесу (рис.3.2).

Країна	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Нова Зеландія	1	1	1	2	2	3	3	3	3	2	2	2	2	1
Сінгапур	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Данія	3	3	3	3	4	5	5	5	6	6	5	5	7	8
Гонконг	4	5	4	5	3	2	2	2	2	3	4	4	5	7
Південна Корея	5	4	5	4	5	7	8	8	16	19	23	30	23	27
Грузія	6	9	16	24	15	8	9	16	12	11	15	18	37	100
Норвегія	7	8	6	9	6	9	6	6	8	10	10	11	9	5
США	8	6	8	7	7	4	4	4	5	4	3	3	3	3
Велика Британія	9	7	7	6	8	10	7	7	4	5	6	6	6	9
Північна Македонія	10	11	10	12	30	25	23	22	38	32	71	75	92	81
Швеція	12	10	9	8	11	14	13	14	14	18	17	14	13	14
Естонія	19	12	12	16	17	22	21	24	17	24	22	17	17	16
Фінляндія	17	13	13	10	9	12	11	11	13	16	14	13	14	13
Австралія	18	14	15	13	10	11	10	15	10	9	9	9	8	6
Тайвань	13	15	11	11	19	16	16	25	33	46	61	50	47	35
Литва	14	16	21	20	24	17	27	27	23	26	28	26	16	15
Ірландія	23	17	18	17	13	15	15	10	9	7	7	8	10	11
Канада	22	18	22	14	16	19	17	13	7	8	8	7	4	4
Латвія	19	19	14	22	23	24	25	21	24	27	29	22	24	26
Німеччина	24	20	17	15	14	21	20	19	22	25	25	20	21	19
ОАЕ	11	21	26	31	22	23	26	33	40	33	46	68	77	69

Рис. 3.2. Рейтинг Doing Business за період 2006-2019 pp [50].

Протягом 2017-2019 років лідируючі позиції Нова Зеландія, Сінгапур, Данія, Гонконг та Південна Корея.

Не дивлячись на те, що Об'єднані Арабські Емірати займають 11 місце за рейтингом Doing Business, OAE є гідним альтернативним варіантом європейським офшорам, адже тут надаються максимально вигідні умови для ведення бізнесу, і при цьому чітко дотримуються як міжнародного законодавства, так і місцевих законів.

Від європейських офшорів Арабські Емірати вигідно відрізняються прозорістю процесу реєстрації компаній. Так, фірми створюються виключно відштовхуючись від потреб конкретного бізнес-формування, яке в результаті здійснюватиме свою діяльність за кордоном OAE [54].

Офшорні фірми, зареєстровані в Об'єднаних Арабських Еміратах, мають значний перелік переваг:

- дозволено володіння компанією на 100% закордонним громадянином без залучення місцевого акціонера.
- можливість відкривати банківські рахунки у банках OAE, а також міжнародних фінансових організаціях.
- повне звільнення з податків.
- відсутні вимоги щодо виплати статутного капіталу.
- немає необхідності в наявності статусу резидента в акціонерів чи директорів.
- не слід вести звітну діяльність.
- твір валютних операцій не контролюється.

Мідшор та мідшорні компанії є трендом сучасності. Мідшор – це юрисдикція, що пропонує можливість реєстрації нерезидентних компаній, обкладаючи їх за гнучкими податковими ставками. Однак дані компанії, порівняно з офшорними, оподатковуються, в принципі. Натомість юрисдикція пропонує компаніям престиж і можливість відкриття банківського рахунку в будь-якому банку світу, і звичайно, всі мідшорні юрисдикції входять до білого списку ОЕСР [55].

НУБІП УКРАЇНИ

Особливої уваги варті компанії Гонконгу. Гонконг – це особлива юрисдикція. По-перше, реєстрація та адміністрування компанії у цій юрисдикції відчутно дешевше, ніж в інших країнах Азії. По-друге, законодавство країни ґрунтується на англійському Загальному праві, що значно полегшує розуміння законодавства країни. І нарешті, Гонконг – це брама до Китаю. Будучи адміністративним округом Китаю, побудова бізнесу між Гонконгом та Китаєм, це найпростіше. Основними перевагами є те, що законодавство побудовано на англійському праві.

НУБІП УКРАЇНИ

Гонконг є престижною юрисдикцією, має дуже хорошу репутацію, у бізнес-середовищі не викликає асоціацій з відмиванням грошей, «сірими схемами» та інше. До переваг Гонконгу слід віднести політичну стабільність (до 2047 року нічого не повинно змінитися), відсутність валютного контролю, також він не є учасником Конвенції про взаємну адміністративну допомогу у податкових справах (це спосіб країн-учасниць Конвенції боротися з уникненням податків через обмін податковою інформацією).

НУБІП УКРАЇНИ

Цікавою альтернативою є відкриття бізнесу в США. Розглянемо основні причини. По-перше, це надійна правова система. Це пояснюється тим, що Американські суди найпрогресивніші в корпоративному праві.

НУБІП УКРАЇНИ

По-друге, великий вибір місця (штатів) для реєстрації. Наступним важливим пунктом є міжнародне визнання. Оскільки в сучасності ціниться репутація. При цьому американські компанії можуть ефективно працювати не тільки в США, а й по всьому світу.

НУБІП УКРАЇНИ

Окрім цього, створення бізнесу в США відкриває величезний ринок товарів і послуг, адже США впевнено посідають перше місце по економіці серед всіх країн світу. Також США демонструє бізнес-успіху в різних сферах (наприклад український стартап Ring з R&D, який купив Amazon за 1 млрд дол. США).

НУБІП УКРАЇНИ

Цікавим фактом являється зниження федерального податку на прибуток підприємств з 35 до 21% [54]. Та приватність персональних даних, що так

НУБІП УКРАЇНИ

цінувалась в офшорах. Законодавство США забезпечують приватність інформації щодо власників американських компаній.

Оншор все ще актуальний і цікавий, але у тандемі з мідшором та офшором. Це компанії, започатковані, в країнах збуту товарів та надання послуг, тому бізнес без оншору, це вже трохи інший рівень.

Недоліками оншорних юрисдикцій є високі вимоги не лише з погляду оподаткування, а й щодо звітності компанії, вартості реєстрації та подальшого ведення бізнесу, і звичайно нескінченний інтерес з боку державних органів, який мало кому подобається [55].

Кращою альтернативою офшорним компаніям є створення корпоративного інвестиційного фонду в державі, де компанія і проводить свою діяльність. Суть цього варіанта полягає в використанні власниками бізнесу персонального КІФу як холдингу для власних активів.

Корпоративний інвестиційний фонд (далі КІФ) - юридична особа, яка утворюється у формі акціонерного товариства і провадить виключно діяльність із спільного інвестування. КІФ вважається створеним і набуває статусу юридичної особи з дня його державної реєстрації в установленому законодавством порядку [56].

Використовуючи фонд, можна значно знизити податкове навантаження на власний бізнес, але, на відміну від офшорів - цілком легальним способом.

Для цього можна скористатися такими інструментами, як позика, роялті, придбання нерухомості. Наприклад, фонд може придбати кошти і здати в оренду операційної компанії.

Відповідно, операційна компанія здійснюватиме орендні платежі на користь фонду, що призведе до збільшення її валових витрат, зменшення фінансового результату до оподаткування, зменшення податку на прибуток та акумулювання доходу на фонді [56]. КІФ – це звичайне акціонерне товариство.

Особливість у тому, що до управління залучається ліцензована компанія з управління активами.

При цьому активи фонду повністю контролюються власником фонду, який визначає напрями інвестиційної діяльності та приймає рішення щодо розподілу доходу.

Акцентуємо увагу на такій країні як Угорщина. Вона окрім того, що вважається однією з найпривабливіших туристичних місцевостей у Європі, ще відома своїм корпоративним законодавством. Серед основних переваг можна виокремити незаплямовану репутацію, низьку ставку податку з прибутку в ЄС (9%) та податок на дивіденди (0%). Окрім цього, відкрити і зареєструвати компанію з обмеженою відповідальністю (KFT) може займати лише 1-2 робочих дня. Проте існують обмеження щодо мінімального статутного капіталу такої компанії (біля 10 000 євро).

Отже, задля покращення репутації і більш стабільного введення бізнесу слід обирати шляхи, які не пересікаються з класичними офшорами. Виходячи на міжнародну арену діяльності, слід бути певним в своїй конкурентоспроможності та гнучкості. Важливо також бути ознайомленим з основними законодавчими актами як країни реєстрації, так і міжнародних рекомендацій. Сучасний світ дає широкі можливості щодо введення бізнесу, потрібно не лише користуватися цими можливостями, а й дотримуватися головних рекомендацій міжнародних організацій щодо боротьби з відмиванням коштів.

3.3. Напрямки протидії негативним наслідкам діяльності офшорних юрисдикцій в Україні.

Українська влада вже долучилася до плану BEPS, навіть підписувала відповідний лист. Окрім цього, як сказано раніше, Україна входить у регіональну групу по типу FATF — Комітет експертів Ради Європи з оцінки заходів боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму.

Україна звітує перед регіональною групою щодо запровадження Рекомендацій FATF в діяльність власної Національної системи протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. В період 2020 року Україна повністю дотримується 11 з 40 рекомендацій FATF.

В останні роки помітка активна діяльність з адаптування національного законодавства до стандартів FATF. Суттєвим досягненням стало прийняття Закону "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового знищення" (закон про фінансовий моніторинг).

Держфінмоніторинг є органом, уповноваженим Україною на виконання функцій підрозділу фінансової розвідки (ПФР, Financial Intelligence Unit, FIU) та є національним центром для отримання та аналізу [57].

Держфінмоніторинг активно співпрацює з Радою Європи (MONEYVAL), Конференцією Сторін Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму (CEST №198)), Егмонтською групою підрозділів фінансової розвідки, Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), Управлінням ООН з питань наркотиків та злочинності (UNODC), Світовим банком, МФВ, Організацією з безпеки та співробітництва в Європі, Європейською Комісією, Організацією за демократію та економічний розвиток (ГУАМ) та іншими міжнародними партнерами.

Розглянемо рівень тінізації економіки України (рис. 3.3) для більшого розуміння стану економіки України. Ми бачимо нестабільну динаміку даного показника, проте рівень тримається в діапазонах 20-30%. Найнижчий рівень спостерігаємо в 2019 році.

Рис. 3.3. Рівень тінізації економіки України відносно до обсягу офіційного ВВП за період 2010-2020рр. [58]

Взагалі, відповідно до рис.3.4., Україна втрачає біля 22-36 млрд грн бюджету. Офшорні схеми посідають 3 місце за обсягом втрат державного бюджету. Загальний масштаб офшорних схем експерти можна оцінити приблизно у 120-200 мільярдів гривень на рік.

Після виключення з «чорного» списку FATF Україна отримала основні рекомендації

Сорок Рекомендацій та Вісім Спеціальних Рекомендацій FATF були визнані Міжнародним валютним фондом та Світовим банком як міжнародні стандарти боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму.

Основним елементом у боротьбі з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму є необхідність моніторингу систем України щодо їх відповідності вимогам міжнародних стандартів. Взаємна оцінка, проведена FATF та відповідними регіональними організаціями щодо розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей, а також оцінки, проведені Міжнародним валютним фондом та Світовим банком, є надзвичайно необхідним механізмом забезпечення ефективної імплементації Рекомендацій FATF.

Основні рекомендації:

- Країни забезпечують, щоб закони про збереження фінансовими установами та смисли не перешкоджали виконанню рекомендацій FATF.

- Фінансові установи не повинні відкривати анонімні рахунки або рахунки явно фіктивними іменами.

- Фінансові установи повинні приділяти особливу увагу загрози проведення операцій з відмивання грошей, що з'являється внаслідок появи та розробки нових технологій, які можуть сприяти анонімності, та мають у разі потреби здійснювати заходи спрямовані на запобігання їх використанню у схемах відмивання грошей.

- Фінансові установи повинні зберігати протягом п'яти років усі необхідні облікові документи щодо внутрішніх та міжнародних операцій, на основі яких вони матимуть змогу оперативно відповідати на запити щодо інформації, що надходять від компетентних органів.

- Якщо фінансова установа підозрює чи має достатні підстави підозрювати, що засіб є результатом кримінальної діяльності або пов'язані з фінансуванням тероризму, необхідно встановити вимогу (безпосередньо у законодавстві чи підзаконному акті) щодо негайного повідомлення про свої підозри підрозділу фінансового розшуку, тощо.

Рис. 3.4. Порівняльний аналіз річних обсягів і їх вплив на державний бюджет України: схем укилення та уникнення оподаткування [35]

Оскільки повністю оцінити кількість віртуальних активів знаходяться в оборотах на рахунках українців не можливо, слід звернути на динаміку росту експорту ІТ-послуг (рис. 3.5.).

Рис. 3.5. Обсяги експорту українських ІТ-послуг за період 2013-2020рр.

Головною позитивною та знаковою новиною для української ІТ-галузі у 2020 році стало продовження оптимістичної динаміки зростання експорту українських ІТ-послуг. У 2020 році цей показник вперше опинився на рекордній відмітці понад 5 мільярдів доларів США, що майже на 20% (USD 853 млн) перевищує аналогічний показник попереднього року (USD 4,2 млрд).

Загалом, якщо порівнювати з 2013, то ІТ-індустрія рік у рік впевнено демонструє позитивну динаміку – нині частка ІТ у загальному експорті країни досягла 8,3% (1,58% у 2013). Також експорт ІТ-послуг за своїми обсягами вже випередив експорт хімічної продукції, досягнув рівня експорту мінеральних продуктів та наближається до показників експорту металургійної продукції.

Також задля підтримки антиофшорної політики Україна оптимізувала Міністерство цифрової трансформації України до долучення для підготовки законопроектів з питань протидії зменшенню податкової бази і переміщенню прибутків за кордон.

Оскільки Україна говорить про свій інтеграційний вектор на глобальні і європейські інституції, консолідація зусиль щодо боротьби з "відмиванням" капіталу та ухиленням від сплати податків є принциповим.

Окрім постійного покращення контролюючої інфраструктури також переглядаються інституціональні інструментарії фіскальної сфери. Потрібно розуміти, що з сучасної фінансово-господарської діяльності неможливо позбавитися від офшорів.

Проте якісна нормативна база, налагоджений механізм фінансового контролю і податкового примусу дають можливість мінімізувати фіскальні правопорушення, що пов'язані з офшорним бізнесом, тим самим підвищується фінансовий потенціал країни [59, с.3].

Україна прийняла міжнародні зобов'язання, що постійно і динамічно змінюються, і відповідно до цього країна повинна удосконалювати законодавчо-нормативних актів щодо процесу деофширізації.

Для імплементації стандартів FATCA і CRS необхідно:

- розроблення нормативних актів та введення їх в дію, котрі регламентують правила подання і форму звітності, та створення переліку суб'єктів, які підлягають звітуванню та створення механізмів ідентифікації підзвітних рахунків, подання інформації про кінцевих бенефіціарних власників;
- визначення переліку країн для підписання угод про автоматичний обмін податковою інформацією та передавання даних у Секретаріат ОЕСР;

мати можливість законодавчо захищати персональні дані суб'єктів господарюванні та гарантувати їх конфіденційність у ході перевірок Глобального форуму ОЕСР з прозорості та обміну інформацією для податкових цілей (відповідно потрібно затвердити нормативний акт) [59, с.3];

- запровадження необхідного програмного забезпечення для налагодження процесів збору, оброблення та обміну інформацією;
- запровадження нового підрозділу (у структурі Державної фіскальної служби України - Департамент обміну фіскальною інформацією із залученням зовнішніх експертів та профільних фахівців Національного банку України і Державної служби фінансового моніторингу України) задля автоматичного обміну податковою інформацією.

Окрім цього, для запровадження міжнародних стандартів обміну інформацією CRS (EOIR/AEOI) Україна повинна приєднатися до Багатосторонньої угоди компетентних органів про автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки (MCAA CRS). Даний інструмент визнаний найбільш авторитетним щодо регулювання питань міжнародного обміну податковими даними.

- Слосить вагома прогалина у реалізації політики деофшоризації в Україні це є неготовність до остаточного запровадження правил оподаткування

контрольованих іноземних підприємств (СЕС). Пов'язане це, в першу чергу, через затягування прийняття необхідних правових інструментів.

Україні слід виконати обов'язкові мінімальні стандарти для приєднання до Плану BEPS (всього 15 заходів, мінімально – 4):

- *countering harmful tax practices* (захід №5) – спрямований на боротьбу з податковими зловживаннями;

- *preventing tax treaty abuse* (захід №6) – на запобігання зловживанням при застосуванні конвенцій про уникнення подвійного оподаткування;

- *transfer pricing documentation and country-by-country reporting* (захід №13) – удосконалення вимог чинних національних правових норм до документації з трансфертного ціноутворення;

- *cross-border tax dispute resolution* (захід № 14) – підвищення ефективності механізмів вирішення спорів між країнами при застосуванні договорів про уникнення подвійного оподаткування [48].

Вже було виявлено, що FATF уже кілька років спостерігає за розвитком ринку віртуальних активів та запроваджують заходи щодо запобігання використанню віртуальних активів у злочинних цілях.

Для запуску легального ринку віртуальних активів в впровадження АML-процедури, потрібно прийняти профільний закон, який визначає основний правовий статус і ключові правила діяльності ринку.

В 2021 році Україна прийняла Закон «Про віртуальні активи», який передбачає комплексне врегулювання правовідносин, що виникають у зв'язку з обігом віртуальних активів, визначає права і обов'язки всіх учасників даного ринку та засади державної політики у сфері обігу таких активів [60].

Регулятором ринку віртуальних активів призначено Міністерство цифрової трансформації України, та по деяких питаннях НБУ.

Відповідно Закону України Закон «Про віртуальні активи», постачальників послуг щодо віртуальних активів вимагається повне розкриття

структури власності та кінцевих власників, мають бути надані документи, що підтверджують джерело походження коштів (щодо формування статутного капіталу), обмеження щодо мінімального розміру статутного капіталу (резидентам у розмірі 1,19 млн грн., а нерезидентам 5,95 млн грн.).

Мінцифра стверджує, що даний Закон дає змогу прозоро здійснювати операції із віртуальними активами та залучати міжнародні крипто компанії до України. І як результат, збільшиться надходження до бюджету. Проте самі власники віртуальних активів турбуються щодо конфіденційності інформації.

Отже, Україна по мірі своїх можливостей і, з урахуванням особливостей політичного стану в країні, дотримується основних рекомендацій міжнародних організацій, що стосується боротьби з відмиванням коштів та приховання капіталу. Навіть при нестабільному політичному і економічному стані Україна намагається покращувати законодавчу базу, змінювати підходи до регулювання оподаткування.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

Офшорні зони розглядаються як фінансові центри, території або юрисдикції, перед якими стоїть головне завдання, яке полягає у створенні для підприємців сприятливого податкового, фінансового та валютного режимів, збереження на високому рівні комерційної та банківської секретності, а також лояльності державного регулювання.

Досить велика різноманітність правових режимів офшорних юрисдикцій, кожен з яких має свою особливості, переваги і недоліки. Не дивлячись на різноплановість законодавства країн, в яких існують офшорні території, сьогодні диктує певні вимоги і рекомендації міжнародним країнам щодо прозорості і для того, щоб не втратити певний об'єм своїх податкових надходжень та, в принципі, позицію на світовому ринку.

Оскільки офшорні зони являються досить зручним інструментом зменшення податкового навантаження та перебігу капіталу, то дане економічне явище займає значну позицію у міжнародному бізнесі. Через велику кількість можливих варіантів офшорних схем, країни втрачають доходи з оподаткування, що прямо впливає на економічну стабільність і фінансову безпеку.

За даними дослідження 99 зі 100 найбільших європейських та 83 з 100 найбільших американських корпорацій мають свої дочірні компанії в офшорних юрисдикціях. Окрім цього, найбагатші люди світу тримають близько 11 трлн дол. США в офшорах (це приблизно дорівнює рівню ВВП США чи Євросоюзу). Світова економіка, в середньому, втрачає біля 10% надходжень через офшорні схеми (це від 7 до 20 трлн дол. США щороку).

Міжнародні організації масово впливають на офшорний бізнес задля забезпечення національних економік належних доходів від оподаткування. Такий розвиток подій показав, що антиофшорне регулювання все більше виходить за межі національних рамок і приймає глобальний розмах. Проте відчувається негласна підтримка офшорного бізнесу зі сторони провідних країн світу, оскільки офшори дають великі можливості на світовому ринку капіталів.

Україна займає мале місце в глобальній офшорній системі. Безпосередньо з Україною пов'язано лише 0,23% вузлів або 1689 з 719 000, які пов'язані 0,23% зв'язків (3095 з 1,3 млн). Для порівняння, кількість вузлів, які пов'язані з Росією, – 3,3%, з Великобританією 4,3%, зі Швейцарією 6,6%, з Китаєм 9,2%, з Гонконгом 14,3%.

Запроваджені норми і правила міжнародними організаціями дають можливість затримати податкові надходження в країнах та зміцнити фінансову безпеку національних економік. Спостерігається активне реагування на тенденції світових ринків і можливостей підприємств, що дає стимул до розвитку і оптимізації дії щодо боротьби з ухиленням від оподаткування. Проте задля зменшення тінізації бізнесу, слід дотримуватись рекомендацій, які допомагають і самим підприємствам, тим самим посилюючи конкурентоспроможності та покращення якостей послуг і товарів.

Для збереження власною репутації і покращення позицій на міжнародній арені підприємствам слід відмовитись від класичних офшорів, актуальність яких вже давно минуло. Для покращення стійкості бізнесу слід доцільно обирати країни діяльності та шукати альтернативи по типу «оншорів» чи «мідшорів».

Україна приймає міжнародні зобов'язання щодо протидії відмивання і легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом та щодо запровадження дій проти ухилення від оподаткування.

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик, О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. – 402 с. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/Podatкова-svstema-navchal-nyy-posibnyk.pdf>
2. З. Луцишин, Н. Южаніна, Т. Фролова, М. Мазур, Д. Перебийніс. Сучасна офшоризація бізнесу у конструкті національної фіскальної безпеки. 2019. URL: http://iejournal.com/journals/30/2019/4_Lutsyshyn_%20Folova_Yuzhani_na_Mazur_Perebyinis.pdf
3. І. М. Леган, І. В. Супрунова. Офшорні юрисдикції як інструмент тінізації економіки та транснаціональної злочинності. 2021. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2021/22.pdf
4. Financial Sector Assessment Program Review – Towards A More Stable And Sustainable Financial System. 2021. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/PolicyPapers/Issues/2021/05/28/2021-Financial-Sector-Assessment-Program-Review-Towards-A-More-Stable-And-Sustainable-460517>
5. Шереметинська О.В. Вплив офшорних зон на економіку України. Економічний пресвіт № 105. 2016.
6. Офшорні зони: види та особливості. Газета Вікна. 2017. URL: <http://vikna.if.ua/cikavo/68688/view>
7. Економічна суть офшорів та їх класифікація. Світова економіка. URL: <https://textbooks.studio/mirovaya-ekonomika-uchebnik/ekonomichna-sut-otshoriv-jih.html>
8. Бурковська А.В. ОСОБЛИВОСТІ ОФШОРНИХ ТЕРИТОРІЙ. 2016. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/ispui/bitstream/123456789/8966/1/RS_BO_2016_44-46.pdf

9. FreeZone VS. офшори: в чому різниця? Юридична газета. 2019. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe/freezone-vs-ofshori-y-chomu-riznicva.html>

10. I. S. Komar, TYPES OF OFFSHORE AREAS AND THEIR IMPACT ON THE ORGANIZATION OF ACCOUTING. 2014.

11. Полухін П. В. Англосаксонська модель муніципального управління в Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії в умовах регіоналізації. Юридичний бюлетень. Вип. 13. 2020. URL: <http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2020/13/20.pdf>

12. Моделі організації місцевого самоврядування. URL: https://stud.com.ua/49525/ekonomika/modeli_organizatsiyi_mistseвого_samovryadivannya

13. Лещенко Р.М. Офшорні компанії: поняття та організаційно-правові форми. Науковий журнал «Право і громадянське суспільство». URL: <http://eslaw.knu.ua/index.php/item/138-ofshorni-kompanii-poniattia>

14. Центральний банк Німеччини

15. The Global Financial Centres Index 29. March 2021. URL: https://www.longfinance.net/media/documents/GFCI_29_Full_Report_2021.03.17_v1.2.pdf

16. Cassard M. The Role of Offshore Centers in International Financial Intermediation. IMF Working paper. №107. 2014

17. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.], Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2019/09/Податкова-система-навчал-nyv-posibnyk.pdf>

18. Gelo consultancy. URL: <https://gfolaw.com/registracija-kompanii-labuan/>

19. Law s Trust. США – ДЕЛАВЕР. URL: <https://lawstrust.com/registratsiya-kompanii/usa-del>

20. Правові режими функціонування офшорних зон. URL: <https://textbooks.studio/mirovaya-ekonomika-uchebnik/pravovi-rejimi-funktsionuvannya-ofshornih.html>

21. Економічний журнал «ВІСНИК». Економічна сутність та ділова мета: чому їх наявність важлива у правилах ТЦУ? URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100019895-ekonomichna-sutnist-ta-dilova-meta-chomu-yikh-navavnist-vazhлива-u-pravilakh-tsu>

22. Вергун В. А. Глобальний рівень регулювання практики створення і діяльності офшорних зон і територій / Вергун В. А., Ступницький О. І. // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект : сб науч. тр. / ред. Ю. В. Макогон [и др.]. – Донецк: ДНУ, 2012.

23. В. Бак, канд. юрид. наук, О. Слюсаренко, магістр права, Університет сучасних знань, 2020.

24. Конвенція про право, що застосовується до трастів, та про їх визнання. URL: https://zakonrada.gov.ua/laws/show/995_927#Text

25. РЕКОМЕНДАЦІЇ FATF. Офіційний переклад. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf>

26. Драганова А. Деловой акцент - URL: www.glasweb.com

27. Мир прощається с офшорами: Украина на очереди - 2019. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/projects/offshore/2019/10/21/652665/>

28. ЛЕБІДЬ О. В., ГАРКУША В. О. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОФШОРНИХ ЗОН ТА ЇХ РОЛЬ У СИСТЕМІ СВІТОВИХ ФІНАНСОВИХ ЦЕНТРІВ, 2019. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-N_0-pages-290-296.pdf

29. Карліш М. І. Фінансові офшори. Луцьк : Видавництво «Вежа-Друж». 2016. 240 с.

30. Таблица сравнения юрисдикций для регистрации офшорных компаний // Concept consulting Ltd. 2020. URL: <http://www.conceptconsult.ru/offshore/compare/>

31. Offshore Shell Games (2017). The Use of Offshore Tax Havens by Fortune 500 Companies. URL: <https://itcp.sfo2.digitaloceanspaces.com/offshoreshellgames2017.pdf>

32. Hidden Corners of the Global Economy. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2019/09/pdf/fd0919.pdf>

33. Fichtner, Jan. The Offshore-Intensity Ratio. URL: https://www.researchgate.net/publication/281460648_The_Offshore-Intensity_Ratio

34. The Global Financial Centres Index 30 (2021). URL: <https://www.longfinance.net/programmes/financial-centre-futures/global-financial-centres-index/gfci-30-explore-data/gfci-30-rank/>

35. Економічна правда. Як зміняться правила міжнародного оподаткування через пандемію. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/05/4/660114/>

36. Дивись.Інфо. Компанія Apple засвітилася в офшорному скандалі. 2017. URL: <https://dvvvs.info/2017/11/07/kompaniya-apple-zasvitylasya-v-ofshornomu-skandali/>

37. BBC. URL: <https://www.bbc.com/russian/features-41898584>

38. Paradise Papers. URL: <https://www.icij.org/investigations/pandora-papers/>

39. Zavarник business. ВЕСЬ МИР – ОФШОР! URL: <http://zavarnik.biz/ves-mir-ofshor>

40. IMF. 2019. URL: <https://www.imf.org/>

41. В. Єрмоленко «Офшори у світі: 7 ключів для розуміння». - URL: <https://bromadske.ua/posts/ofshory-u-sviti-7-kliuchiv-dlia-rozuminnia>

42. FATF. SECOND 12-MONTH REVIEW OF THE REVISED FATF STANDARDS ON VIRTUAL ASSETS AND VIRTUAL ASSET SERVICE PROVIDERS. URL: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Second-12-Month-Review-Revised-FATF-Standards-Virtual-Assets-VASPS.pdf>

43. НІВ. Основні тенденції і факти офшорного сектору URL:
<https://biz.nv.ua/uk/experts/osnovni-tendentsiji-i-fakti-ofshornoho-sektora-2442422.html>

44. Вісник. Офшор — 2019: типові питання при реєстрації компанії та відкритті рахунку за кордоном. URL:
<http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100014189-40-1>

45. Гуржій О.Ю., Бондаревська К.В. DEOFFSHORIZATION PROCESS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION. 2020. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2020/42_2020_ukr/6.pdf

46. Rules on Controlled Foreign Companies. 2020. URL:
<https://vcp.ua/en/1210/pravila-kontrolovanikh-mozemnikh-kompaniy/n>

47. KPMG BEPS 2.0: Pillar One and Pillar Two. URL:
<https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/10/beps-2-0-pillar-one-and-pillar-two.html>

48. OECD/G20 Inclusive Framework on BEPS. URL:
<https://www.oecd.org/tax/beps/oecd-g20-inclusive-framework-on-beps-progress-report-july-2020-september-2021.pdf>

49. Гобела В. В. ОФШОРИЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ В КОНСТРУКТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ. 2020. URL:
http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/11515/1/SH_2020_23_12_109-120.pdf

50. Official website of National Bank of Ukraine. (n.d.). URL:
<https://bank.gov.ua/ua/statistic>

51. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL:
<http://www.ukrstat.gov.ua/>

52. EU G20 Finance Ministers endorse 8 October BEPS 2.0 statement and call for swift implementation to secure entry into effect in 2023. URL:
https://www.eu.com/en_gl/tax-alerts/g20-finance-ministers-endorse-8-october-beps-2-0-statement-and-call-for-swift-implementation-to-secure-entry-into-effect-in-2023

53. Офіційний сайт FATF. URL: <https://www.fatf-gafi.org/>

54. Газета «Економічна правда». URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/06/14/625972/>

55. International wealth. URL: <https://internationalwealth.info/offshore-jurisdictions/offshore-midshore-onshore-where-essential-difference/>

56. Інвестиційна Діяльність Фізичних Осіб, Інвестиційна Діяльність Юридичних Осіб, Управління Акціями - 2019, URL: <http://m.podatki.net.ua/uk/investycyjna-diyalnist-fiz-osib/ici-instrument-investiciy/>

57. Офіційний сайт Державною служби фінансового моніторингу України. URL: <https://fiv.gov.ua/>

58. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/>

59. Т. Г. Васильців, О. О. Левицька, Н. В. Василечко. УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ УХИЛЕННЮ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ, З ВИКОРИСТАННЯМ ОФІОРНИХ ЮРИСДИКЦІЙ В УКРАЇНІ. 2020. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/3_2020/5.pdf

60. Закон України «Про віртуальні активи». URL: <https://ps.ligazakon.net/document/view/1023651?an=3>

61. DLF. Attorneys-At-Law. ІТ В УКРАЇНІ: ЦИФРЬ, ПЕРСПЕКТИВЬ И БАРЬЕРИ. 2021. URL: <https://dlf.ua/ru/it-v-ukraïne-tsifry-perspektivy-i-barery/>